

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΘ' • ΤΕΥΧΟΣ 3 • ΜΑΡΤΙΟΣ 2000

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου

σελ. 3-4

Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ

π. Αγαθαγγέλου Χαραμαντίδη

σελ. 5

ΝΗΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΝΟΤΗΤΑ

Πρωτοπρεσβυτέρου Θωμά Βαμβίνη

σελ. 6-7

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΝ

Ρωμανού του Μελωδού

σελ. 7

ΟΙ ΑΚΟΛΟΥΘΙΕΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

Άρχιεπισκόπου Γεωργίου Χρυσσοστόμου

σελ. 8-10

ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ Ι. ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΜΦΙΣΣΗΣ (Ν.Χ.)

σελ. 10

Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΙΚΟΝΑ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ

Ευσταθίου Κ. Γιαννή, Άγιογράφου

σελ. 11-13

ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΗΝΗ ΣΤΟ ΑΣΚΗΤΗΡΙΟ

Άρχιεπισκόπου Χρυσσοστόμου Π. Άδαμαντού

σελ. 14-15

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΣΚΟΝΤΑΦΤΕΙ

Άλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου

σελ. 16-17

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ 1821

σελ. 18

ΤΟ ΠΑΝΕΘΝΙΚΟ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ

Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Μεταλληνού

σελ. 19-20

ΜΕΓΑΛΟΙ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΙ ΜΙΛΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Ιωάννου Μ. Χατζηφώτη

σελ. 21-23

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΜΟΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Άρχιεπισκόπου Δοσιθέου Καστόρη

σελ. 24-25

ΟΙ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ

σελ. 25

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

σελ. 27

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Μανώλη Μελινοῦ

σελ. 28-29

ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΑ

σελ. 29

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ

σελ. 30-31

ΕΞΟΦΥΛΛΟ

Σταμάτης
Βασιλείου

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Μηνιαίο περιοδικό για τους ιερείς

Γω. Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 72.18.308, Fax: 72.18.336

Διεύθυνση Διαδικτύου της Έκκλησίας

<http://www.ecclesia.gr>

Ήλεκτρονική διεύθυνση:

e-mail: iera-synodos@ath.fortnet.gr

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ

του Άρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος
κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Υπό του Κλάδου Εκδόσεων
της Επικοινωνιακής και Μορφωτικής
Υπηρεσίας της Έκκλησίας της Ελλάδος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Άρχιμ. ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΧΑΡΑΜΑΝΤΙΔΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Όμοτ. Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών
Τακτικό μέλος της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας
των Επιστημών και των Τεχνών

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Άρχιμ. Μακάριος Φιλοθέου,
Άρχιμ. Αθηναγόρας Δικαίας,
Πρωτοπρ. Δημήτριος Τζέρπος,
Πρωτοπρ. Αδαμάντιος Αύγουστιδης
Πρωτοπρ. Ματθαίος Χάλαρης,
Άλέξανδρος Μ. Σταυρόπουλος,
Γεώργιος Φίλιας

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Τμήμα Συντάξεως

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ - ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΙ

ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΒΕΕ

Άσκληπιοῦ 80, 114 71 Αθήνα

Τηλ. 36.24.728, 36.01.605 - Fax: 36.01.679

web site: www.papanikolaou.gr

Θεραπευτική Ποιμαντική

Του Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου

Σε πρόσφατη διάλεξί μας, αναφερόμενοι στις προοπτικές της Θεολογίας στο λυκανγές της τρίτης χιλιετίας, τονίσαμε, έκτος των άλλων, ότι οι θεολόγοι πρέπει ιδιαιτέρως να προβάλλουν τον θεραπευτικό χαρακτήρα της Εκκλησίας, ή όποια συνεχίζει το άπολυτρωτικό έργο του Κυρίου. Ο Ιησούς άσκούσε το σωτήριο έργο του, όχι μόνον διδάσκοντας στις βουνοπλαγιές, στα άκρογιάλια και στις συναγωγές, αλλά «*και θεραπεύων πάσαν νόσον*» (Ματθ. δ', 23) ως «*ιατρός ψυχών τε και σωμάτων*». Έτσι εξηγείται και η θετική σχέση Εκκλησίας και Ιατρικής, για τις όποιες έχομε γράψει προσφάτως (Ευαγγ. Θεοδώρου, Εκκλησία και Ιατρική, περιοδ. «Εφημέριος», Ιούλιος 1999, σσ. 3-4).

Η άπελευθέρωσις της Θεολογίας από τον νοησιαρχικό Σχολαστικισμό πρέπει να έκδηλωθή ιδιαίτερος στον τομέα αυτόν. Όχι μόνον η θεωρία των επί μέρους κλάδων της Πρακτικής ή της

Ποιμαντικής Θεολογίας πρέπει να ύποδεικνύη άνελλιπώς τρόπους θεραπείας και άνακουφίσεως των ψυχικώς και σωματικώς πασχόντων, αλλά και όλοι οι θεολογικοί κλάδοι, όπως και όλες οι πτυχές της κηρυκτικής, κατηχητικής, συμβουλευτικής και ποιμαντικής δραστηριότητος των ποιμένων της Εκκλησίας πρέπει σε τελευταία άνάλυσι να προβάλλουν ότι ο χωρίς άκρότητες ύγιής άσκητικός χαρακτήρ της Όρθοδοξίας, τον όποιον ουδείς είναι δυνατόν να άρνηθή ή έκτοπίση, δέν είναι αυτοσκοπός, αλλά μέσον προς άνάδειξιν του πηγαίου και πρωταρχικού θεραπευτικού χαρακτήρος του Χριστιανισμού.

Η θεραπευτική διάστασις της Εκκλησίας συναρτάται προς την Χριστιανική Ανθρωπολογία, ή όποια δέν καταδικάζει μόνον κάθε ύλιστική ή «*νατουραλιστική*» ή «*θετικιστική*» περι άνθρώπου αντίληψη, που άντονομεί και άπολυτοποιεί το σώμα και θεωρεί τον άνθρωπο ως έξάρτημα της φύσεως, των φυσικοχημικών παραγόντων και της αιτιοκρατίας. Η Ανθρωπολογία αυτή έξ ίσου αντίτίθεται με έμφασι προς κάθε μονομερές πνευματοκρατικό κοσμοείδωλο ή ανθρωποείδωλο και προς κάθε πλατανίζουσα κατεύθυνσι, που άρνεϊται και περιφρονεί το σώμα.

Η ανθρωπολογική διδασκαλία της Εκκλησίας, που θεωρεί τον άνθρωπο ως ενιαϊαν ψυχοσωματική όλότητα, πολλούς αιώνες προ της κατὰ τις τελευταίες δεκαετίες άναπτυχθείσης «*Ιατρικής της προσωπικότητος*» ή «*ψυχοσωματικής Ιατρικής*», έπεσήμανε την επίδρασι της ψυχικής καταστάσεως πάνω στις σωματικές λειτουργίες και μέσα στα λειτουργικά της κείμενα διεκήρυξεν, ότι «*καρδίας εύφραϊνομένης θάλλει πρόσωπον*» (Παροιμ. ιε', 13) και ότι όταν «*φροβηταί τις τον Κύριον και εκκλίνη από παντός κακού, τότε ίασις έσται τω σώματι*» αυτού και «*έπιμέλεια τοις όστέοις αυτού*» (Παροιμ. γ', 7-8). Αντιθέτως «*οὐκ έστιν ίασις εν τή σαρκί μου από προσώπου της όργης σου, οὐκ έστιν ειρήνη εν τοις όστέοις μου από προσώπου των άμαρτιών μου*» (Ψαλμ. λζ' 4).

Η σωτηριώδης ποιμαντική ένέργεια της Εκκλησίας άποκτά θεραπευτικόν χαρακτήρα για τους έξης τρεις λόγους:

α) Εὐλογεῖ τὸ ἔργο τῶν ἰατρῶν καὶ καθαγιάζει τὰ φάρμακα, τὶς μεθόδους καὶ τὶς τεχνικὲς τῆς ραγδαίως ἀναπτυσσομένης ἐπιστήμης τοῦ Ἱπποκράτους. Ὑπενθυμίζομε τοὺς ἐπιγραμματικούς λόγους τῆς Σοφίας Σειράχ: «**Τίμα τὸν ἰατρόν· καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε Κύριος... Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς φάρμακα... καὶ Αὐτὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐπιστήμην ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις Αὐτοῦ**» (Σοφία Σειράχ λη', 1-6).

β) Ἡ χριστιανικὴ Ἀνθρωπολογία ὑποδοθητὶ τὴν Ἱατρικὴν νὰ κατανοήσῃ καὶ ἀναπτύξῃ τὸν ὀλισθιὸν τῆς χαρακτῆρα καὶ νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν θεραπεία ὀλοκλήρου τῆς ψυχοσωματικῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου μὲ ἴσας ὄχι μόνον τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς, τῆς ὁποίας ἡ υἰεία, ὅπως θὰ ὑποδείξῃ ἡ θεραπευτικὴ Ποιμαντικὴ, ἐξασφαλίζεται πλήρως μὲ τὴ βοήθεια τῆς Θείας Χάριτος, μὲ τὴν μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὴν συνεχῆ μετάνοια, μὲ τὴν ἀδιάλειπτη προσευχή, μὲ τὴν συχνὴ προσφυγὴ στὴν ψυχοτρόφο τράπεζα τῆς Θείας Κοινωνίας, μὲ τὴν νῆψι, μὲ τὴν ἀσκησι καὶ μὲ τὴν πειθαρχία τῆς νηστείας, στὴν ὁποία ἰδιαίτερος μᾶς καλεῖ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστή. Ἡ χρῆσις τῶν ἁγιαστικῶν μέσων τῆς Ἐκκλησίας ὑποδοθητὶ τὴ βελτίωσι τῆς σωματικῆς υἰείας. Ἡ Θ. Κοινωνία λ.χ. ἀποβλέπει εἰς «**ἴασιν ψυχῆς τε καὶ σώματος**». Ἡ νηστεία «**ρῶννυσι τὸ σῶμα**», διότι καθιστᾶ δυνατὴν τὴν ἀποτοξίνωσι τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τὴν κάθαρσι τῆς σωματικῆς μηχανῆς ἀπὸ τὴ σκουριὰ καὶ τὴν τέφρα, ποὺ δημιουργοῦνται στὸν ὀργανισμό ἀπὸ τὶς ζωϊκὲς οὐσίεσ.

γ) Ἡ ποιμαντικὴ ἐνέργεια τῆς Ἐκκλησίας καθιστᾶ δυνατὴν καὶ τὴ νικηφόρο ἀντιμετώπισι τῆς ἀνιάτης ἀσθένειας. Ἐπὶ πλέον δύναται νὰ καλύψῃ μὲ τὸν δικὸν τῆς τρόπο ὅλα τὰ κενὰ τοῦ ἱατρικοῦ ἔργου, ἀνακουφίζοντας τὸν ἀνθρώπινο πόνον καὶ ἀναπτύσσοντας στρατηγικὲς βοηθείεσ πρὸς τοὺς πάσχοντεσ ἐκείνουσ, πρὸς τοὺς ὁποίουσ ἡ Ἱατρικὴ μὲ τὰ ἐπιστημονικὰ διαγνωστικὰ καὶ θεραπευτικὰ τῆσ μέσα δὲν δύναται ἀκόμη ἢ ποτὲ δὲν θὰ δύναται νὰ παράσχη ἀποτελεσματικὴν βοήθεια. Εἶναι βέβαιον ὅτι ὁποιαδήποτε ἀποκαδικοποίησι τοῦ γενετικοῦ κώδικος (τοῦ DNA) καὶ ὁποιαδήποτε ἀξιοθαύμαστα ἐπιτεύγματα στὸν τομέα τῶν θεμι-

τῶν γονιδιακῶν μεταλλάξεων δὲν θὰ ἐξαλείφουν τὸν ὑπαρξιακὸ πόνον, οὔτε θὰ ὀδηγήσουν στὴν ἀπελευθέρωσι ἀπὸ τὴν ἀγωνία τοῦ θανάτου καὶ τὶς Ἐρινύεσ τῆσ ἐνοχῆσ. Πάντοτε θὰ ἰσχύῃ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου «**Ἐν τῷ κόσμῳ θλίβιν ἔξετε**» (Ἰω. ιστ', 33) καὶ πάντοτε θὰ ὑπάρχουν οἱ «**κοπιῶντεσ καὶ οἱ πεφορτισμένοι**» (Ματθ. ια', 28) καὶ «**οἱ κακῶσ ἔχοντεσ**» (Μάρκ. β', 17), τοὺσ ὁποίουσ καλεῖ κοντά Του ὁ Λυτρωτῆσ, ὁ μόνος Ἱατρός τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων. Ὁ κάθε ποιμὴν τῆσ Ἐκκλησίας πρέπει νὰ Τὸν ἐκπροσωπῇ στὸ θεραπευτικὸν τοῦ ἔργου καὶ νὰ καθιστᾶ αἰσθητὴν τὴ συνέχισι τῆσ πραγματοποίησεωσ τῶν λόγων: «**Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἔνεκεν ἔχρισέ με... ἰάσασθαι τοὺσ συντετριμμένουσ τὴν καρδίαν, κηρῦσαι... τυφλοῖσ ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθρανομένουσ ἐν ἀφῆσει**» (Λουκ. δ', 17-18). Κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιον, ὅπως ἰδιαίτερος ἔχει ἐπισημάνει ὁ Χάρνακ (Harnack), ἡ λύτρωσι, τὴν ὁποία μᾶσ χαρίζει ὁ Χριστός, εἶναι μία «**φαρμακολογικὴ διαδικασία πορείεασ**» («*pharmakologischer Prozess*») πρὸς τὴ θέωσι (περισσότερα βλέπε στὸ ἐξῆσ: Eugen Biser, *Einweisung ins Christentum*, 1999, σ. 108).

Ἡ θεωρία τοῦ ὀρθοδόξου ποιμαντικοῦ ἔργου πρέπει νὰ χειραφετηθῇ ἀπὸ τὴν σχολαστικὴν διάκρισι Χριστολογίας καὶ Σωτηριολογίας καὶ νὰ προβάλλῃ τὴν οὐσιαστικὴ ἀλληλοπεριχώρησι τῶν δύο αὐτῶν τομέων τῆσ δογματικῆσ διδασκαλίας.

Αὐτὴν τὴν ἀλληλοπεριχώρησι πρέπει νὰ νοιώθῃ κάθε ὀρθόδοξοσ θεολόγοσ καὶ κληρικὸσ καὶ στὸν προσωπικό του βιοθεωριακὸ προσανατολισμό, γιὰ νὰ μὴ μοιάζῃ, ὅπως θὰ ἔλεγεσ ὁ Κίρκεγκαρντ (Kierkegaard), μὲ τὸν ἀρχιτέκτονα ἐκείνον, ὁ ὁποῖοσ –στὴν προκειμένη περίπτωσι– θὰ ξεναγοῦσε στὸ χριστολογικὸ παλάτι, ἐνῶ ὁ ἴδιοσ ἀποξενωμένοσ ἀπὸ τὴ Θεραπευτικὴ Σωτηριολογία θὰ ζοῦσε ἔξω ἀπὸ τὸ παλάτι στὸ ἀμαξοστάσιο ἢ καὶ μέσα στὸ σπιτάκι τῶν σκύλων.

Σημείωσι: Στὰ ἀνωτέρω παρουσιασθέντα πλαίσια τῆσ Θεραπευτικῆσ Ποιμαντικῆσ πρέπει νὰ ἐνταχθῇ καὶ τὸ ζήτημα τῶν διαλεκτικῶν σχέσεων Ψυχολογίας ἢ Ψυχιατρικῆσ ἢ «**Ψυχοθεραπείεασ**» καὶ Ποιμαντικῆσ, γιὰ τὶσ ὁποῖεσ σχέσεισ πρέπει νὰ προστεθοῦν μερικὲσ ἀκόμη ἐπισημάνσεισ.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ

Τοῦ π. Ἀγαθαγγέλου Χαραμαντίδη

Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ εἰσήλθαμε, μὲ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ, στὸν λειτουργικὸ χρόνο τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, μὲ τὴν «παράδοξο χαρὰ» τῆς περιόδου αὐτῆς στὴν καρδιά, αὐτὴ τὴν πονεμένη χαρὰ, γιὰ τὴν ὁποία ὀμιλοῦν οἱ Ἀσκητὲς καὶ Πατέρες μας.

Ἡ περίοδος αὐτὴ μᾶς προσφέρεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, γιὰ νὰ προσέξουμε, στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα μας, τὸν Θεό, ὁ Ὅποιος δὲν παύει νὰ ἔρχεται πρὸς ἐμᾶς, γιὰ νὰ μᾶς συναντήσῃ στὸν πόνο μας καὶ νὰ μᾶς εἰσαγάγῃ στὴν χαρὰ τῆς Βασιλείας Του. Μᾶς προσφέρεται, γιὰ νὰ γίνουμε ἀθλητὲς μέσα ἀπὸ τὴν προσωπικὴ πνευματικὴ ἐξορία στὴν ὁποία ὀδηγήσαμε τὸν ἑαυτό μας, ἄνθρωποι «μεθύοντες Πνεύματι», κατὰ τὴν ἔκφραση τοῦ Ἁγίου Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου. Μᾶς προσφέρεται, ἐπίσης, ἡ εὐλογημένη αὐτὴ περίοδος γιὰ μιὰ «ἀποδεκάτωση» τῆς ζωῆς μας, γιὰ μιὰ καινὴ ἐσωτερικὴ πορεία. «Εἴσελθε στὴν καρδιά σου, ἐκεῖ ὁ Θεός, ἐκεῖ οἱ Ἄγγελοι, ἐκεῖ ἡ ζωὴ καὶ ἡ βασιλεία», γράφει ὁ Ὅσιος Φιλόθεος ὁ Σιναΐτης.

Αὐτὸ πὸν ὀφείλομε νὰ συνειδητοποιήσουμε εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας ἀνοίγει τὴν εὐλογημένη πύλη τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, πὸν ἔχει τελικὸ προορισμὸ τὸ Πάσχα, ἀκριβῶς γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ξεπεράσουμε τὴν μία καὶ μοναδικὴ ἁμαρτία, ὅπως χαρακτηριστικὰ σημειώνει ὁ ἅγιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος: τὴν ἀδιαφορία μας πρὸς τὸν Ἀναστημένο Χριστό. «Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ».

Ἔτσι ἡ περίοδος αὐτὴ εἶναι κυρίως σχολεῖο μετανοίας, στὸ ὁποῖο ὁ καθένας ἀπὸ ἐμᾶς εἰσ-

έρχεται ἐλεύθερα, γιὰ νὰ ἐμβαθύνῃ στὴν πίστη του καὶ νὰ ἀλλάξῃ ὄντολογικὰ τὴν ζωὴ του. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ ἀντιληφθοῦμε καὶ νὰ ζήσουμε τὴν μετάνοια μὲ αὐθεντικὰ ὀρθόδοξο τρόπο.

Σὲ ὁλόκληρη τὴν πατερικὴ παράδοση τονίζεται ὅτι ἡ μετάνοια δὲν ἐξαντλεῖται σὲ ὀρισμένες ἀντικειμενικὲς βελτιώσεις τῆς συμπεριφορᾶς, οὔτε σὲ τύπους καὶ σχήματα ἐξωτερικά, ἀλλὰ ἀναφέρεται σὲ μιὰ βαθύτερη καὶ καθολικὴ ἀλλαγὴ στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι μιὰ παροδικὴ συντριβὴ ἀπὸ τὴ συναισθησι διαπράξεως κάποιων ἁμαρτίας, ἀλλὰ μιὰ μόνιμη πνευματικὴ κατάσταση, πὸν σημαίνει σταθερὴ κατεύθυνση τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Θεό, συνεχὴ διάθεση γιὰ ἀνόρθωση, θεραπεία καὶ ἀνάληψη τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα. Ἔτσι ἡ μετάνοια δὲν εἶναι συμμόρφωση πρὸς τὸ νόμο, ἀλλὰ συγκλονιστικὴ συνάντηση μὲ τὸ Χριστό καὶ βίωση τῶν ἐντολῶν Αὐτοῦ.

Δὲν εἶναι εἴσοδος σὲ μιὰ κοινότητα φαρισαίων, ἀλλὰ στὴν Ἐκκλησία τοῦ ἀσώτου υἱοῦ καὶ τῶν ἐργατῶν τῆς ἐνδέκατης ὥρας.

Ἡ ἱστορία τῆς μετάνοιας δὲν διαδραματίζεται ἀνάμεσα στὸ καλὸ καὶ στὸ κακὸ μιᾶς ἀνθρώπινης ἠθικῆς, ἀλλὰ στοὺς δύο ληστὲς, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ στὸν Ἰησοῦ, ἀνάμεσα στὸν μετανοήσαντα καὶ στὸν ἀμετανόητο ληστή. Προχωρώντας καὶ ἀγωνιζόμενοι κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ ἄς

συνειδητοποιοῦμε τὴν ἁμαρτωλότητά μας, διότι γιὰ νὰ γίνουμε Χριστοὶ πρέπει νὰ γνωρίσουμε τὸν παλαιὸ Ἀδὰμ πὸν εὐρίσκεται μέσα μας.

Νηστεία και ένότητα

Του Πρωτοπρεσβυτέρου Θωμά Βαμβίνη

Η νηστεία είναι συνδεδεμένη με τις πιό κρίσιμες φάσεις της ιστορίας του ανθρωπίνου γένους. Στην άφετηρία όλων των τλαιπωριών βρίσκεται ή κατάλυσή της, μέσα στον παράδεισο, από τους Πρωτοπλάστους. Κατόπιν, οι πιό αρνητικές εκδηλώσεις των ανθρώπων απέναντι στον Θεό και τὸ νόμο Του ἤλθαν σὰν ἀποτέλεσμα τοῦ κορεσμοῦ καὶ τῆς μέθης, ἐνῶ οι ὑψηλότερες ἀναβάσεις καὶ οι ιερότερες ἐμπειρίες ἦταν καὶ εἶναι συνδεδεμένες με τὴ νηστεία.

Ἡ νηστεία, πὸν δόθηκε σὰν ἄσκηση τοῦ αὐτεξουσίου μας μέσα στον παράδεισο, πέρασε στους Δικαίους καὶ τοὺς Προφήτες τῆς Π. Διαθήκης, σὰν ὄπλο ἐλευθερίας ἀπέναντι στίς πιεστικὲς ἀνάγκες τοῦ σώματος. Ὁ κορυφαῖος μάλιστα τῶν προφητῶν ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, ὁ κατεξοχὴν νηστευτῆς, ἔδειξε με τὸ ἔργο του τὸ πραγματικὸ περιεχόμενο τῆς νηστείας· φανέρωσε τὸν πνευματικὸ πλοῦτο τῆς ἐκούσιας στέρησης. Ἐδειξε, δηλαδή, ὅτι ἡ νηστεία εἶναι «πρόδρομος τῆς χάριτος». Ἄνοίγει δρόμο γιὰ τὴν εἴσοδο τοῦ Χριστοῦ ἐντός μας. Δὲν διακατέχεται ἀπὸ ἄρνηση ἢ μίσος πρὸς τὴν κτίση, ἀντίθετα μάλιστα ζητᾷ τὴν ἀποκατάσταση καὶ τὸ δοξασιμὸ της. Εἶναι ἕνας ἀγῶνας κυριαρχίας πάνω στίς ὑλικὲς ἀναγκαιότητες, μιὰ προσπάθεια λύσης τοῦ κτιστοῦ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς κτιστότητας. Αὐτὸ τὸ κατόρθωμα βέβαια δὲν ἐπιτυγχάνεται με ἀνθρώπινες δυνάμεις. Εἶναι ἔργο τῆς Θεῆας Χάριτος στὸ ὅποιο συνεργεῖ ὁ ἄνθρωπος.

Ὁ ἀγῶνας τῆς νηστείας, ὅταν γίνεται με ὀρθόδοξες προϋποθέσεις κι ὄχι βουδδιστικὲς νοοτροπίες, εἶναι πύλη τῆς χάριτος. Ὁ Μ. Βασίλειος στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι πολὺ ἐκφραστικὸς: «Εἰ δύνασαι βαστάσαι γαστρός, οἰκήσεις τὸν παράδεισον, εἰ δὲ οὐ δύνασαι γέγονας θα-

νάτου παρανάλωμα». Ὁ πνευματικὸς θάνατος εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ κορεσμοῦ, ἐνῶ ὁ Παράδεισος τῆς χάριτος εἶναι καρπὸς τῆς περιεκτικῆς ἐγκράτειας.

Στὸ κείμενο αὐτό, ὅμως, θὰ θέλαμε νὰ δοῦμε μιὰ διάσταση τῆς χριστιανικῆς νηστείας, σὴν ὁποία δὲν δίνουμε συνήθως σημασία. Εἶναι ἡ ἐμπειρία τῆς ἐνότητας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος.

Συνήθως θεωροῦμε τὴ νηστεία σὰν ἕνα ἀτομικὸ κατόρθωμα τῆς θελήσεώς μας, χωρὶς κοινωνικὲς-ἐκκλησιαστικὲς διαστάσεις. Ὅμως, ἡ νηστεία τῶν Ὀρθοδόξων εἶναι ἔργο ἐκκλησιαστικὸ. Νηστεύουμε ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἕνας τρόπος ζωῆς πὸν μᾶς δίδαξε ὁ Χριστὸς καὶ οἱ Ἀπόστολοί Του καὶ ἀγάπησαν ὅλοι οἱ Ἅγιοι. Αὐτὰ ὅμως πὸν δίδαξε ὁ Χριστὸς καὶ ἀγάπησαν οἱ Ἅγιοι εἶναι τὸ θεμέλιο τῆς ἐνότητας τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ νηστεία εἶναι ἕνα σημαντικό μέσο με τὸ ὅποιο διώνουμε τὴν ἐνότητά της.

Τὴν ἀλήθεια αὐτὴ μπορούμε νὰ τὴ δοῦμε ἀπὸ δύο πλευρὲς.

1. Ὄταν νηστεύουμε, τηρώντας τὸν κανόνα τῆς Ἐκκλησίας, συνδεόμαστε με ὅλα τὰ μέλη τῆς σ' ἕνα κοινὸ τρόπο ζωῆς. Ὑπάρχει κοινωνία καὶ ἐνότητα, ψυχολογικῆς ἴσως τάξεως σὴν ἀρχή, πὸν ὀφείλεται σὴν αἴσθηση ὅτι ὁ ἀγῶνας πὸν κάνουμε εἶναι κοινὸς σ' ὅλα τὰ συνειδητὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπακούμε με ἐλευθερία σὴν Ἐκκλησία πὸν νηστεύει. Ὄταν παραβιάζουμε τὸν κανόνα της, χωρὶς νὰ ὑπάρχει εὐλογία αἰτία, δημιουργοῦμε ρήγμα σὴν ἐνότητά της. Ἐπιλέγουμε τὴν αὐτονομία καὶ τὴν ἰδιορρυθμία. Ἀμφισβητοῦμε τὴν ἐγκυρότητα καὶ τὸ πνευματικὸ περιεχόμενο τῶν Κανόνων της.

Πρέπει νὰ σημειώσουμε ἐδῶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία με τοὺς Κανόνες της δὲν προσπαθεῖ νὰ δημιουρ-

...Ἡ νηστεία
εἶναι «πρόδρομος
τῆς χάριτος».
Ἄνοίγει δρόμο
γιὰ τὴν εἴσοδο τοῦ
Χριστοῦ ἐντός μας.

γήσει ένα συγκεκριμένο τύπο ανθρώπου, ισοπεδώνοντας όλες τις άτομικές διαφορές. Κάθε άνθρωπος έχει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Είναι κάποιος «άλλος» που δεν πρέπει να χαθεί μέσα στους πολλούς. **Οι Κανόνες της Εκκλησίας αποβλέπουν στην αποκατάσταση του ανθρώπινου προσώπου, στην ανάδυσή του από την αμορφία των υλικών αναγκαιοτήτων και την απαλλαγή του από τή δυσμορφία των παθών. Θέλουν την ζωοποίηση του «κατ' εικόνα», γι' αυτό οριοθετούν την περιοχή του πνευματικού θανάτου και απομακρύνουν από εκεί τους πιστούς. Η «περιοχή» της θείας ζωής, στην οποία επιδιώκουν να μπουν οί πιστοί, δεν έχει όρια.**

2. Σύμφωνα με την αρχιερατική προσευχή του Χριστού, η ένότητα των μαθητών Του εδραιώνεται στην θεωρία της δόξας του. «*Εγώ την δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς ἵνα ᾧσιν ἐν καθὼς ἡμεῖς ἐσμέν*» (Ιωάν. ιζ', 22). **Η νηστεία, λοιπόν, είναι μέσο με τὸ ὁποῖο διώ-**

νομε τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, στὸ βαθμὸ πὸ ἡ ἄσκησή της ἐλκύει τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ.

Σύμφωνα με τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ, αἰτία τῆς νηστείας εἶναι ἡ ἀπώλεια τοῦ Νυμφίου Χριστοῦ: «*ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, ὅταν ἀπαρθῆ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος καὶ τότε νηστεύσουσιν*» (Ματθ. θ', 15). Ἀλλά, ἐπίσης, κατὰ τὸν Ἀπ. Παῦλο, ἡ ἐγκράτεια, πτυχή τῆς ὁποίας εἶναι ἡ τροφικὴ νηστεία, εἶναι καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Γαλ. ε', 22). Ὄποτε ἡ ἐλευθερία ἀπὸ τὶς τροφές εἶναι ἄσκησις στὴν περίοδο πὸ «ἀναζητεῖται» ὁ Νυμφίος καὶ φυσικὴ κατάσταση, ὅταν τὸ Πνεῦμα Του σκηνώνει στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὴ ἡ πορεία, ἀπὸ τὴν ἀναζήτηση τοῦ Νυμφίου μέχρι τὴν εἰσοδὸ του στὴν καρδιά, εἶναι πορεία ἀπὸ τὴν διαίρεση τοῦ κατακερματισμένου κόσμου στὴν ἐνότητα τοῦ «*ἵνα ᾧσιν ἐν καθὼς ἡμεῖς*» τῆς Ἀρχιερατικῆς προσευχῆς τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Ὁρθόδοξη νηστεία, λοιπόν, εἶναι ἓνα ἐκκλησιαστικὸ ἔργο πὸ σφουρηλατεῖ τὴν ἐνότητα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος.

Εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν

«*Τῷ ἀρχαγγέλῳ Γαβριὴλ δεῦτε καὶ συμπορευθῶμεν πρὸς τὴν παρθένον Μαρίαν, καὶ ταύτην ἀσπασώμεθα ὡς μητέρα καὶ τροφὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν οὔτε γὰρ μόνῳ πρόπον τῷ στρατηγῷ τὴν βασιλίδα ἀσπάσασθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ταπεινοῖς ἕξεστι ταύτην ἰδεῖν καὶ προφθέγγασθαι,*

*ἦν ὡς μητέρα Θεοῦ αἱ γενεαὶ πᾶσαι
μακαρίζουσαι βοῶσιν*

*«Χαῖρε ἀκήρατε, χαῖρε κόρη θεόκλητε,
χαῖρε σεμνή, χαῖρε τερπνὴ καὶ καλή, χαῖρε εὖειδε,
χαῖρε ἄσπορε, χαῖρε ἄφθορε, χαῖρε μήτερ ἀνανδρε,
χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε.»*

Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ

Σύγχρονοι Λειτουργικοί Προβληματισμοί

Οί 'Ακολουθίες τῆς Μεγάλης Σαρακοστής

Τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Γεωργίου Χρυσοστόμου,
Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ἱ.Μ. Βεροίας

Ο σύγχρονος τρόπος ζωῆς, ἡ ἐκκοσμίκευση καὶ ὁ καταναλωτισμὸς συχνὰ ἀποπροσανατολίζουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν σκοπὸ τῆς ὑπαρξῆς του. Τὰ ἐπιμέρους ζητούμενα τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς, ὅπως ἴσως, δὲν συνιστοῦν τὸν ἀπώτερο σκοπὸ τῆς ζωῆς μας.

Ὁ ἀπώτερος σκοπὸς τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς εἶναι τὸ νὰ βρεῖ ὁ ἄνθρωπος στὴν ἐπίγεια ζωὴ του τὸν Θεὸ καί, ἀφοῦ ἐνωθεῖ διωματικά καὶ μυστηριακά μαζί Του, νὰ πορευθεῖ πρὸς τὴν αἰώνια ζωὴ. Τὰ λόγια τοῦ μαθητῆ τοῦ Χριστοῦ «ὀδυνόμενοι ἐζητοῦμεν σε» ἐφαρμόζουν ἀπόλυτα στὴν ἐποχὴ μας. Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἀπεγνωσμένα ψάχνει νὰ βρεῖ, πολλές φορές, τὴν εὐτυχία καὶ τὴ γαλήνη σὲ ὅλα τὰ ἄλλα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία.

Ἡ Ἐκκλησία, θέλοντας νὰ βοηθήσει τὸν ἄνθρωπο σὲ νὰ κατανοήσει, ἀρχικά, τὴν ἀναγκασιότητα νὰ βρεῖ στὴ ζωὴ του τὸν Χριστὸ καὶ νὰ πραγματοποιήσει, στὴ συνέχεια, τὸν ὕψιστο αὐτὸ σκοπὸ, προσφέρει ἐνα τρόπο, δείχνει μιὰ πορεία: **τὴ Μεγάλη Σαρακοστή.**

Ἡ πορεία αὐτὴ ἀναπτύσσεται λειτουργικά μετὰ τὴν ἐπιτέλεση διαφόρων εἰδικῶν καὶ μοναδικῶν ἀκολουθιῶν. Κατὰ τὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς περιόδου, ἡ Ἐκκλησία θέλει, μετὰ τὸ λειτουργικὸ τῆς κλίμα, νὰ κάνει αἰσθητὴ τὴν παρουσία τοῦ ἀναστημένου Χριστοῦ καὶ τῆς λυτρωτικῆς Του δυνάμεως. Πρόκειται γιὰ τὴν ἱερότερη περίοδο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ λειτουργικοῦ ἔτους. Χωρὶς νὰ θέλει κανεὶς νὰ υποβιάσει τὴ σπουδαιότητα τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν ἐκδηλώσεων, ἡ βασικὴ ἀπαίτηση τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοὺς πιστοὺς εἶναι

ἡ συμμετοχὴ του στὴ θ. λατρεία. Ἡ Μεγάλη Σαρακοστὴ καὶ εὐρύτερα τὸ Τριῶδιον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μιὰ ἀλυσίδα λειτουργικῶν εὐκαιριῶν, ποὺ προσφέρονται συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Εἶναι μιὰ λειτουργικὴ τράπεζα, στὴν ὁποία νύκτα καὶ ἡμέρα παρατίθεται ἐδέσματα πνευματικῆς εὐωχίας.

Ἦδη ἀπὸ τὴν ἐναρξὴ τοῦ Τριωδίου, τὴν Κυριακὴ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου, γίνεται ἐμφανὴς ἡ ἐπιδίωξη τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ δύο ἄνδρες εἶναι ὁ τύπος τῶν πιστῶν, ποὺ καλοῦνται σὲ τὸ ναὸ γιὰ τὸν ἴδιον σκοπὸ. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ παρουσιάζεται σὲ ὅλους μας ὁ ἰδεώδης τρόπος τῆς τελωνικῆς συντετριμμένης καὶ ταπεινῆς προσευχῆς καὶ ὑπογραμμίζεται ὁ ἀπόβλητος τρόπος τῆς φαρισαϊκῆς ἐπιδεικτικῆς ἐνέργειας.

Ἡ σωστὴ συμμετοχὴ, συνελπῶς, τοῦ πιστοῦ στὶς τελούμενες ἱερὲς ἀκολουθίες τῆς περιόδου αὐτῆς θὰ τὸν βοηθήσει καὶ στὴν ἐπίτευξη τοῦ ἀπώτερου σκοποῦ, ὅπως περιγράφκε παραπάνω.

Ἀπὸ τὴν κοινὴ πείρα μας γνωρίζουμε ὅτι οἱ πιστοί, ἀκόμη καὶ αὐτοὶ ποὺ δὲν συμμετέχουν τὸν ὑπόλοιπο χρόνο στὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀρέσκονται νὰ ἐκκλησιάζονται τὸ βράδι τῆς Παρασκευῆ τῶν ἐβδομάδων τῆς Μεγάλης Σαρακοστής γιὰ τὴν Ἀκολουθία τῶν Χαιρετισμῶν ἢ νὰ συμμε-

τέχουν στὶς ἀκολουθίες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας. Ὅμως, οἱ λαμπρὲς ἀκολουθίες τῶν Χαιρετισμῶν, οἱ κατανυκτικὲς ἀκολουθίες τοῦ Νυμφίου καὶ τῶν ἁγίων Παθῶν, οἱ πέντε Κυριακὲς τῶν Νηστειῶν καὶ τὰ Σάββατα, ποὺ προηγούνται, συναριθμοῦνται μὲν σ' αὐτὴ, ἀλλὰ οὐσιαστικὰ ἀποτε-

Ὁ καρπὸς, τὸ νόημα τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς βρίσκεται στὶς καθημερινές, στὶς ἡμέρες τῆς νηστείας, στὶς ἡμέρες τοῦ «Ἀλληλούϊα».

λοῦν μικρὲς νησίδες-όάσεις στὴν τραχεῖα ἔρημο καὶ τὸ μέγα πέλαγος τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι τὸ κέλυφος. Καὶ δυστυχῶς ὁ αὐτὸ ἐξαντλεῖται, κατὰ κανόνα, ἡ λειτουργικὴ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν κατὰ τὴν περίοδο τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς. Τότε, λοιπόν, ποῦ βρίσκεται ὁ καρπός;

Ὁ καρπός, τὸ νόημα τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς βρίσκεται στὶς καθημερινές, στὶς ἡμέρες τῆς νηστείας, στὶς ἡμέρες τοῦ «Ἀλληλουῖα», ἐὰν θέλουμε νὰ μιλήσουμε μὲ τὴ γλώσσα τοῦ Τυπικοῦ. Σ' αὐτὲς τὶς ἱερὲς ἀκολουθίες, ἀπὸ τὸν κατανυκτικὸ ἔσπερινὸ τῶν Κυριακῶν μέχρι τὴν ἀπόλυση τῆς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων κάθε Παρασκευῆς ὅλων τῶν ἑβδομάδων τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς, θὰ κατανοήσῃ ὁ πιστὸς τὸν λειτουργικὸ χαρακτήρα τῆς περιόδου αὐτῆς.

Ἡ Μεγάλη Σαρακοστὴ ἀρχίζει τὴν Καθαρὰ Δευτέρα. Ἀρχίζει μὲ τὸν Κατανυκτικὸ Ἐσπερινὸ τῆς Κυριακῆς. Στὰ εἰδικὰ τροπάρια τονίζονται οἱ ἐπὶ μέρους ἀρετές, ποῦ πρέπει νὰ κοσμοῦν τὸν ἀληθῶς νηστεύοντα πιστό: ἡ ἐγκράτεια, ἡ ταπείνωση, ἡ ἀνεξικακία, ἡ νηστεία τροφῶν καὶ παθῶν, ἡ ταπείνωση. Αὐτὸ εἶναι τὸ πνεῦμα καὶ τὸ θεματολόγιο ὅλης τῆς ποιητικῆς παραγωγῆς τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς.

Τὸ μέγα προκείμενο ἐκφράζει τὴ θρηνώδη κραυγὴ τοῦ καταπονημένου στὴ ζωὴ ἀνθρώπου. Ἐκδυσώπηση τοῦ θεοῦ ἐλέους, διὰ πρεσβειῶν τῆς Θεοτόκου, τοῦ Προδρόμου καὶ τῶν Ἁγίων σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς μετάνοιες, ποῦ συνοδεύουν τὴν εὐχὴ τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ, συμπληρώνουν τὴν εἰκόνα τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἐσπερινοῦ.

Λίγο μετὰ τὰ μεσάνυχτα, ἡ πρόσκληση γιὰ λατρεία τοῦ Θεοῦ θὰ ἀκουσθεῖ καὶ πάλι. Θὰ ψαλοῦν τὸ Μεσονυκτικὸ καὶ ὁ Ὁρθρος. Θὰ ἀκουσθεῖ καὶ πάλι τὸ γνωστὸ «ἀλληλουῖα», ὅπως καὶ τριαδικὰ τροπάρια, στὰ ὁποῖα δὲν διακρίνεται εὐκόλα τί προέρχεται ἀπὸ τὰ χεῖλη ἀγγέλων καὶ τί ἀπὸ τὸ στόμα τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ τρισάγιος ἐπινίκιος ὕμνος, τὰ καθίσματα τοῦ ψαλτηρίου, οἱ βιβλικὲς ὠδές, οἱ τῶν κανόνες, τὸ φωταγωγικὸ, τὰ ἀπόστιχα, ψαλλόμενα μὲ τὴν ἀσθενικὴ φωνὴ τῶν ἀνθρώπων, δονοῦν τοὺς θόλους τῶν οὐρανῶν.

Ὅταν οἱ ἀνταύγειες τοῦ ἀντέλλοντος ἡλίου θὰ φωτίζουν τὴ γῆ, τότε θὰ χαιρετισθεῖ ἡ ἔλευση τῆς ἡμέρας μὲ τὴν ἀκολουθία τῆς α' Ὁρας καὶ θὰ ἀκολουθήσῃ ἡ γ' Ὁρα. Τὴ μεσημβρία τὸ πάθος τοῦ Κυρίου θὰ ἀποτελέσει τὸ ἀντικείμενο τοῦ εὐγγώμονος αἴνου τῆς στ' Ὁρας καὶ μετὰ ἀπὸ λίγο θὰ ψαλεῖ ἡ θ' Ὁρα.

Θὰ ἐπακολουθήσουν ἡ ἀκολουθία τῶν Τυπικῶν καὶ τοῦ Ἐσπερινοῦ καὶ ἡ Θ. Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων θὰ ἀποτελέσει τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἡμερονύκτιας λογικῆς λατρίας. Ὁ Κύριος, παρὼν στὸ μέσο τῆς Ἐκκλησίας Του, «ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης», γίνεται τὸ ἀντικείμενο τῆς πλέον εὐλαβοῦς λατρίας καὶ προσκυνήσεως.

Καὶ μετὰ ἀπὸ λίγο, ἡ ἱερὴ ἡμέρα θὰ καταλειθεῖ μὲ τὴν ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου. Ψαλλοὶ καὶ ὕμνοι, τροπάρια καὶ εἰχῆς θὰ ἐπαναλάβουν τὴ δοξολογία, τὸν αἶνο, τὴν εὐχαριστία πρὸς τὸν Κύριο τῶν δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ θὰ διακηρύξουν τὴ βεβαιότητα ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι «μεθ' ἡμῶν».

Ὁ κάθε πιστὸς καλεῖται νὰ καταβάλλει ἰδιαίτερη προσπάθεια καὶ πολὺ κόπο γιὰ νὰ μπορέ-

**Σήμερα, περισσότερο
ἀπὸ ποτέ, ὀφείλουμε
νὰ καταστήσουμε
τὴ Θ. Λατρεία
κτῆμα τῶν πολλῶν.**

σει να ζήσει, ἔστω καὶ γιὰ λίγο, τὴ λατρεία τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς. Τὴν ἴδια, ὅμως, καὶ μεγαλύτερη προσπάθεια ἔχει ὑποχρέωση νὰ καταβάλλει καὶ ὁ τελετουργὸς κληρικός. Καὶ σ' αὐτὸ ἀκριβῶς συνίσταται ὁ ἀγώνας καὶ ἡ εὐθύνη του.

Πολλὲς φορές ἐμεῖς οἱ κληρικοὶ παραλείπουμε τὴν ἐπιτέλεση τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν. Ἡ, στὴν καλύτερη περίπτωση, ἀρκοῦμαστε ἀπλῶς στὴν τέλεσή τους, χωρὶς νὰ καταβάλουμε τὴ στοιχειώδη ἢ μᾶλλον συστηματικὴ, ὅπως ὀφείλουμε, προσπάθεια συμμετοχῆς τοῦ πιστοῦ λαοῦ. Σήμερα, περισσότερο ἀπὸ ποτέ, ὀφείλουμε νὰ καταστήσουμε τὴ θ. λατρεία κτῆμα τῶν πολλῶν.

Ὁ λειτουργικός μας πλοῦτος δὲν εἶναι πρόνομο τῶν λίγων μοναχῶν καὶ εὐλαδῶν χριστιανῶν. Ἄν τὸ ἐπιδιώξουμε, τότε θὰ διαπιστώσουμε ὅτι μεταξὺ τοῦ χριστεπανύμου πληρώματος ὑπάρχουν πιστοὶ ποὺ πολὺ πρόθυμα συμμετέχουν στὶς ἱερὲς ἀκολουθίες, ὅταν βροῦν στὸ πρόσωπο ἑνὸς φιλακόλουθου κληρικοῦ τὸν ἄνθρωπο ποὺ θὰ τοὺς καλέσει σὲ μιὰ ζωντανὴ λατρεία. Νὰ συνειδητοποιήσουμε ἐμεῖς οἱ κληρικοὶ ὅτι δὲν ἐξαντλεῖται τελικὰ τὸ καθήκον μας σὲ μιὰ τυπικὴ καὶ τυπολατρικὴ τέλεση τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν.

Εἶναι, ἐπιτέλους, καιρὸς νὰ θεωρήσουμε τὶς ἱερὲς ἀκολουθίες ὄχι μόνον ὡς εὐκαιρίες προσευχῆς ἀλλὰ καὶ μέσα ποιμαντικῆς.

- Ἄς ἀξιοποιήσουμε ποιμαντικὰ τὶς ἀκολουθίες τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς.

- Ἄς κάνουμε τὰ ἀδύνατα δυνατά, ὥστε οἱ πιστοὶ νὰ γευθοῦν ὄχι μόνον τὸ περίβλημα ἀλλὰ καὶ τὸν γλυκὸ καρπὸ τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς.

- Ἄς παρακάμψουμε τὸ κέλυφος γιὰ νὰ βροῦμε τὸν πυρήνα, ὥστε νὰ τὸν προσφέρουμε στὸ ποίμνίό μας.

- Ἄς προσφέρουμε ζωντανή, καθαρὴ, τέλεια καὶ εὐάρεστη τὴ λογικὴ λατρεία.

Βιβλιογραφία:

1. Ὑμνολογία Τριωδίου.
2. Λειτουργία Προηγιασμένων.
3. Φ. ΦΑΡΟΥ, ἀρχιμ., Πρὶν καὶ μετὰ τὸ Πάσχα, ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1998.
4. Ι. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Λειτουργικὰ θέματα, τόμος Β', Θεσσαλονίκη 1997.

Ἑκατονταετηρίς Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Ἀμφίσης

Ὁ ἑορτασμός αὐτὸς φανερώνει τὸ χρέος καὶ τὴν εὐθύνη μας ἀπέναντι σ' ἐκείνους ποὺ ἀγάπησαν τὴν εὐπρέπεια τοῦ Οἴκου τοῦ Κυρίου, τοῦ Ναοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπιβεβαίωση τῆς διαθέσεως γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς μας ἐντὸς τοῦ κόσμου. Ἡ Ἐκκλησία δίδει καὶ σήμερα τὴν μαρτυρία τῆς Ἀναστάσεως. Προσλαμβάνει καὶ μεταμορφώνει ἕναν κόσμον ποὺ δὲν ἔχει σχεδὸν καμία σχέση μὲ τὸν κόσμον ποὺ ἤξερε καὶ ὁ ὁποῖος τὴν προκαλεῖ πειρασμικὰ νὰ περιορισθεῖ σὲ σύστημα ἠθικῶν ἀξιῶν, φιλοσοφημάτων καὶ κοσμοθεωριῶν, συχνὰ ἀσχετων μὲ τὶς ὄντολογικὲς τοὺς προϋποθέσεις. Γι' αὐτὸ ἡ ἐπέτειος τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ Ἱ. Ναοῦ «Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου καὶ ὁ Ἅγιος Νικόλαος», ποὺ ἑορτάζεται μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φωκίδος κ. Ἀθηναγόρου, θεβαιώνει πῶς ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἔχει τὴ δύναμη νὰ θεραπεύσει καὶ πάλι τὶς πληγὲς τοῦ κόσμου καὶ νὰ ξαναφέρει τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας (ἐπιμέλεια Ν.Χ.).

Α'. Ἡ ὀρθόδοξη εἰκόνα ὡς τόπος καὶ τρόπος πολλαπλῶν συναντήσεων

Τοῦ Εὐσταθίου Κ. Γιαννῆ, Ἁγιογράφου

Ἡ τετρακτὺς τῶν συναντήσεων

Ἡ ὀρθόδοξη Εἰκόνα, ὡς θεολογικὴ γλῶσσα, «μιλάει» γιὰ πολλαπλὲς συναντήσεις καὶ ταυτόχρονα καλεῖ σὲ συναντήσεις.

α) Ἡ Εἰκόνα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, κατὰ πρῶτον, ἀποτελεῖ φανέρωση καὶ ὁρατὴ πιστοποίηση τῆς ἀλήθειας τῆς πίστεώς μας ὅτι «Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί»¹. Ὅτι ἡ ἀπερινόητη καὶ ἀχώρητη καὶ ἀπειρη θεία φύση «κενοῦται» καὶ συναντᾷ τὴν πεπερασμένη ἀνθρώπινη φύση ὅτι τὸ ἄκτιστο συναντᾶται μὲ τὸ κτιστὸ καὶ ὑπάρχει μὲ τὸν τρόπο τοῦ κτιστοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Πενθέκτη Σύνοδος (691) μὲ τὸν 82ο κανόνα της, προκειμένου νὰ ὑπογραμμίσαι τὴν κεφαλαιώδους σημασίας ἀλήθεια τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως, ἀπαγορεύει στὸ ἐξῆς τὴ συμβολικὴ ἀπεικόνιση τοῦ Ἰησοῦ μὲ τὴ μορφή τοῦ ἀμνοῦ καὶ ὀρίζει «ἀναστηλοῦσθαι τὴν εἰκόνα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτήρα». Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ εἶναι σὲ θέση οἱ πιστοὶ νὰ κατανοοῦν «τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ Θεοῦ Λόγου» καὶ θὰ χειραγωγοῦνται «πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας, τοῦ τε πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῶ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως»².

Σύμφωνα, λοιπόν, μὲ τὴ συνοδικὴ ἀπόφαση ἡ Εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ γίνεται τόπος φανέρωσης αὐτῆς τῆς λυτρωτικῆς συνάντησης τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν ἄνθρωπο. Φανερῶνει τὴν πίστη τῆς Ἐκκλησίας ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἐνανθρωπήσας Θεός, ἡ σαρκωμένη Ἀλήθεια στὴν πληρότητά της, τὴν ὁποία ὤφειλε ἡ χριστιανικὴ κοινότητα νὰ τὴν δείξει στὰ μάτια ὄλων, γιὰ νὰ ὑπογραμμίζεται ἔτσι ἡ ἄρνηση κάθε ἀφηρημένης καὶ μεταφυσικῆς σύλληψης τῆς θρησκείας. Ἀλήθεια στὸ ἐξῆς δὲν εἶναι μιὰ ἰδέα ἢ ἓνα ἀφηρημένο σχῆμα, ἀλλὰ συγκεκριμένο πρόσωπο ποὺ μπορεῖ

νὰ εἰκονίζεται. Ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ πιά ὄχι μόνο νὰ μιλάει γιὰ τὴν ἀλήθεια ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν δείχνει: Εἶναι ἡ Εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ³. Αὐτὴ εἰκονίζει τὸ πρόσωπο ἢ τὴν ὑπόσταση τοῦ ἔνσαρκου Λόγου, στὴν ὁποία συναντῶνται καὶ ἐνώνονται «ἀσυγχύτως» καὶ «ἀδιαιρέτως» ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρώπινη φύση: «Παντὸς εἰκονιζομένου οὐχ ἡ φύσις, ἀλλ' ἡ ὑπόστασις εἰκονίζεται περιγραπτὸς ἄρα Χριστὸς καθ' ὑπόστασιν, κἂν τῇ θεότητι ἀπερίγραπτος», σημειώνει χαρακτηριστικὰ ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης⁴. Μὲ τὴ σαφὴ αὐτὴ πατερικὴ διάκριση φύσεως καὶ προσώπου ἢ ὑποστάσεως ὑπερβαίνεται ὁ σκόπελος τόσο τοῦ μονοφυσιτισμοῦ, ὅσο καὶ τοῦ νεστοριανισμοῦ καὶ προβάλλεται ἡ ὀρθόδοξη ἀποψη ὅτι στὴν Εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ γίνεται ὁρατὸ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μὲ τὴν ἀνθρώπινη μορφή του, ὅπως ἐγινε ὁρατὸ καὶ ἱστορικὰ κατὰ τὴν ἐνανθρωπήσή του⁵.

Ἡ Εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ δὲν φανερῶνει μόνο τὴ συνάντηση τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν ἄνθρωπο, ἀλλ' ἀποτελεῖ ταυτόχρονα καὶ κάλεσμα συνάντησης τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό. Αὐτῆς τῆς δεύτερης συνάντησης φανερώσεις ἀποτελοῦν οἱ Εἰκόνες τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν Ἁγίων, τῶν φίλων τοῦ Θεοῦ.

β) Οἱ Εἰκόνες τῆς Θεοτόκου, κατὰ πρῶτον, εἶτε ὡς βρεφοκρατούσας, εἶτε ὡς γλυκοφιλούσας, εἶτε ὡς δεομένης καὶ «κεκλιμένης» στὴ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ, φανερῶνουν, μέσα ἀπὸ τὴν βαθύτατη «σημαντικὴ» τῆς ὀρθόδοξης ἀγιογραφίας, τὴν Παρθένο Μαρίαν ὡς «οὐρανὸν» καὶ «γῆν ἀγαθὴν» καὶ «ὄρος ἀλατόμητον» καὶ «μήτραν εὐθνοῦσαν» - ὡς μητέρα τοῦ Θεοῦ. Δηλαδή, ὡς τὴν κόρη ποὺ «ταύτισε στὴν ὑπαρξὴ της τὴ ζωὴ τοῦ κτιστοῦ μὲ τὴ ζωὴ τοῦ ἀκτίστου, ἔνωσε στὴ δική της ζωὴ τὴν κτίση μὲ τὸν κτίστη της»⁶. Ὡς «ἐκεῖνο τὸ κτίσμα, ποὺ μόνον αὐτὸ μέσα σὲ ὅλη τὴ δημιουργία τοῦ Θεοῦ, τὴν ὕλικὴ καὶ πνευματικὴ - ἔφτασε στὴν

πληρότητα του σκοπού για τον οποίο υπάρχει ή κτίση: στην πληρέστερη δυνατή ένότητα με τον Θεό, στην πληρέστερη πραγματοποίηση των δυνατοτήτων της ζωής⁷. Γι' αυτό, αμφισβητώντας οι εικονομάχοι την Εικόνα της Θεοτόκου, αμφισβητούσαν τελικά την δυνατότητα που έχει ο άνθρωπος, ενωμένος με τον Χριστό, να γίνει κατά χάριν Θεός, αφού το «Θεοτόκος» νοείται και λέγεται «ου μόνον δια την φύσιν του Λόγου, αλλά και δια την θέωσιν του ανθρώπου»⁸.

Αυτήν την θεία χάριτι, θέωση του ανθρώπου φανερώνουν, κατά δεύτερο λόγο, οι Εικόνες των Αγίων. Οι Άγιοι της ορθόδοξης εικονογραφίας είναι τα πρόσωπα που συνάντησαν οντολογικά τον Χριστό και ενώθηκαν υπαρκτικά μαζί Του. Και μέσα από αυτή την ένωση αλλοιώθηκαν «την μακαρίαν αλλοίωσιν», αναστήλωσαν εντός τους την πεπρωκυϊαν εικόνα του Θεού, αποκαθιστώντας την στο αρχέγονο κάλλος, και μεταμορφώθηκαν έτσι σε ναούς του Αγίου Πνεύματος και κατοικητήρια του Θεού – σε δόξα του Θεού. Σύμφωνα με την πίστη της Εκκλησίας ο άνθρωπος είναι ή δόξα του Θεού. Στο πρόσωπο των μεταμορφωμένων και θεωμένων μελών της Εκκλησίας δοξάζεται ο Θεός. Αυτήν ακριβώς τη θεία δοξολογία εκφράζουν οι Εικόνες των Αγίων. Αποκαλύπτουν μπροστά στα μάτια μας το δρόμο που πορεύθηκαν για να συναντήσουν τον Χριστό και να γίνουν ή δόξα του Θεού. Και ή ορθόδοξη Εκκλησία εικονογραφώντας τους Αγίους της, μās υπενθυμίζει «έπώνυμα την προσωπική ταυτότητα των δοξασμένων μελών της» δηλώνει δηλαδή την ιδιαιτερότητα των εικονιζομένων προσώπων με την νέα εν Χριστώ υπόστασή τους, ή οποία βεβαιώνει και την ασύσχυτη μετοχή των εικονιζομένων στη θεία δόξα και τη χάρη του Χριστού⁹. Οι Εικόνες, συνεπώς, των Αγίων «αποκαλύπτουν τις οντολογικές-ήθικες συνέπειες του Χριστολογικού δόγματος στην εν Χριστώ ύπαρξη των εικονιζομένων προσώπων»¹⁰, δηλαδή τη θέωση. Αποτελούν, με άλλα λόγια, εικαστική έκφραση και (δια)τύπωση της γνωστής φράσης του Μεγάλου Αθανασίου: «αὐτός γάρ (=ό Θεός) ἐνηθρώπισεν, ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν»¹¹.

Η εικαστική αυτή διατύπωση της μεταμόρφωσης και θέωσης του ανθρώπου γίνεται και με

ἄλλους βέβαια εικαστικούς χειρισμούς, κυρίως ὅμως με αὐτό που ὁ πατήρ Σταμάτης Σκλήρης ἀποκαλεῖ «φωταγωγική» ἢ «φωτοδομή» τῆς ὀρθόδοξης Εἰκόνας¹². Ὁ ὀρθόδοξος ἀγιογράφος, σέ ἀντίθεση με τόν ἀναγεννησιακό ζωγράφο που δουλεύει σκιοδομικά, δομεῖ τήν Εἰκόνα καί τήν πλάθει κυριολεκτικά με φῶς. Στήν τέχνη τῆς Εἰκόνας ἢ παλέττα τῶν χρωμάτων νοεῖται ὡς παλέττα τοῦ φωτός¹³. Ὁ ἀγιογράφος ἀναμειγνύει τὰ χρώματα με φῶς, ὅπως ἀκριβῶς καί ὁ ἅγιος «τῷ φωτὶ ἀναμειγνύεται» κατά τήν ἔκφραση τοῦ Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου¹⁴.

Τὸ φῶς αὐτὸ στή βυζαντινὴ ζωγραφικὴ διαδραματίζει ἕναν ἰδιάζοντα ρόλο, ἀναφέρεται στὸ εἶναι τῶν εἰκονιζομένων καί ἄρα προσλαμβάνει χαρακτηριστὰ ὀντολογικά. «Ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶ»¹⁵ καί ἡ ἐνανθρώπησή του ἀποτελεῖ τὸ φῶς τὸ ἐρχόμενο στὸν κόσμο: «Καὶ γὰρ ἦλθεν, ἐφάνη τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον»¹⁶. Τὸ φῶς αὐτὸ, κατά τὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ, εἶναι οἱ ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ¹⁷. Καί τὸ φῶς που καταλάμπει τίς ἱερῆς Εἰκόνες εἶναι αὐτὴ ἀκριβῶς «ἡ θεία ἐνέργεια καί κατά συνέπεια τὸ οὐσιῶδες στὸ περιεχόμενο τῆς Εἰκόνας»¹⁸. Τὸ φῶς με τὸ ὁποῖο φωτίζεται ἡ ὀρθόδοξη Εἰκόνα δὲν εἶναι τὸ φυσικὸ φῶς που ἐκπορεύεται ἀπὸ μιὰ συγκεκριμένη ἐξωτερικὴ πηγὴ, ὥστε νὰ ὑπακούει στοὺς ἄτεγκτους καί ἀπρόσωπους νόμους τῆς εὐθύγραμμης διάδοσης τοῦ φωτός – με ὅλες τίς συνέπειες αὐτῶν τῶν νόμων, ὅπως συμβαίνει στή δυτικὴ τέχνη. Εἶναι, ἀντίθετα, ἕνα φῶς «ἄνωθεν καταβαῖνον» καί ἔσωθεν καταυγάζον τὰ εἰκονιζόμενα, διαχεόμενο ταυτόχρονα παντοῦ, χωρὶς συγκεκριμένη ἐστία οὔτε γωνία φωτισμοῦ, που θὰ ἔσπαγε τὴ φανέρωση τῆς πανταχοῦ παρουσίας του. Εἶναι ὡσάν νὰ κατεβαίνει «φωτὰ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ στή γῆ καί φωτίζει ἐκ τῶν ἔσω ὀλόκληρη τὴν ἀνθρώπινη ὑπαρξη»¹⁹. Γιὰ τὴν ὀρθόδοξη εἰκονογραφικὴ μας παράδοση εἶναι τὸ ἄκτιστο θαβώρειο φῶς, που περιέλαμψε τὸν Κύριο στὸ ὄρος τῆς Μεταμορφώσεως. Καί ἀκριβῶς ἡ μετοχή σ' αὐτὸ τὸ ἄκτιστο μεταμορφωτικὸ φῶς ὑποστασιάζει τὰ εἰκονιζόμενα, τοὺς χαρίζει ὑπόσταση καί ταυτότητα: τὰ κάνει νὰ εἶναι ὅ,τι εἶναι²⁰. Τέτοιας ποιότητας φῶς καταυγάζει τίς ἁγιασμένες ὑπάρξεις τῶν εἰκονιζομένων καί ἀποτελεῖ πρόγευση καί

ἀραβάνω τῆς ἐσχατολογικῆς ὄγδοης ἡμέρας - «ἐλευση τῆς παρουσίας»²¹. Ὅθεν τὸ φῶς τῆς Εἰκόνας ἔχει χαρακτήρα «θεοφανικό», ὡς ἔκφραση θεῶν ἐνεργειῶν πάνω στὴν κτίση καὶ τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα μεταμορφώνει. Θὰ μπορούσαμε, λοιπόν, νὰ ποῦμε ὅτι ἡ ὀρθόδοξη Εἰκόνα αἰσθητοποιεῖ εἰκαστικά τὴν ὠραία περιγραφή τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου, τὴν ἀναφερόμενη στὴν διὰ τοῦ θεοῦ πυρὸς, ἤγουν τῆς ἀκτίστου χάριτος, μεταμόρφωση τοῦ σώματος τῶν ἁγίων: «Οὕτω δὴ καὶ τὰ σώματα τῶν ἁγίων ὑπὸ τῆς ἐνωθείσης τῇ ψυχῇ αὐτῶν χάριτος, ἦτοι τοῦ θεοῦ πυρὸς μεταλαμβάνοντα, ἀγιάζονται καὶ ἐκπυροῦμενα διανγῆ καὶ αὐτὰ γίνονται καὶ πολλὴ τῶν ἄλλων σωμάτων διαφορώτερα καὶ τιμώτερα ἀποκαθίστανται»²².

Στὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς ὀρθόδοξης εἰκονολογικῆς φωταγωγικῆς, θὰ συνοψίζαμε λέγοντας ὅτι ἡ Εἰκόνα δὲν ἀναπαριστᾷ τὸν φυσικὸ κόσμο τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου. Ἀπεναντίας, ἀποκαλύπτει στὰ μάτια μας τὸ μεταμορφωμένο ἀπὸ τὴν θεία χάρη παραδεισιακὸ χωρὸχρονο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ κόσμος τῆς Εἰκόνας εἶναι «ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐληλυθία ἐν δυνάμει»²³, ὁ κόσμος ποὺ κοινωνεῖ τὴν αἰωνιότητα. Ἡ ὀρθόδοξη Εἰκόνα παρουσιάζει πῶς τὸ φθαρὲν ἀπὸ τὴν πτώση «κατ' εἰκόνα», μπορεῖ νὰ ἀποκατασταθεῖ στὸ «ἀρχέγονον κάλλος». Φανερώνει «τὴ δυνατότητα ποὺ ἔχει τὸ ταπεινὸ ὑλικὸ τοῦ κό-

μου, ἡ σάρκα τῆς γῆς καὶ τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὴν θεία ζωή, νὰ ἐνδυθεῖ τὸ φθαρτὸ ἀφθαρσία». Αὐτὴ τὴν ἀλήθεια «ἀρθρώνει» μὲ τὸ χρωστῆρα τοῦ ὁ ἁγιογράφος «ὄχι σχηματικά καὶ ἀλληγορικά, ἀλλὰ ἀποτυπώνοντας στὸ σχέδιο καὶ στὸ χρῶμα τὴν ἀφθαρτοποίηση καὶ τὴ δόξα τῆς ἀνθρώπινης καὶ τῆς κοσμικῆς σάρκας»²⁴.

1. Α' Τιμ. γ', 16.

2. Ἀ. Ἀλιβιζάτου, Οἱ ἱεροὶ Κανόνες καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νόμοι. Ἀθήνα 1949, σελ. 109-110.

3. Βλ. Λ. Οὐσπένσκυ, Ἡ Θεολογία τῆς Εἰκόνας στὴν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Πρῶτο μέρος (Μετάφρ. Σ. Μαρίνη), Ἐκδόσεις Ἄρμος, Ἀθήνα 1993, σελ. 108-109.

4. Θεοδώρου Στουδίτου, Ἀντιρρητικός 3, 1 PG 99, 405 A.

5. Ἀναλυτικότερα βλ. Λ. Οὐσπένσκυ, Ἡ Θεολογία τῆς Εἰκόνας, σελ. 147-194. Δ. Τσελεγγίδη, Ἡ Θεολογία τῆς Εἰκόνας καὶ ἡ ἀνθρωπολογικὴ σημασία της. Θεσ/νίκη 1984, σελ. 93-111.

6. Χ. Πανναρᾶ, Ἀλφαριθμητὰ τῆς πίστεως. Ἐκδόσεις Δόμος, Ἀθήνα 1983, σελ. 152.

7. Αὐτόθι, σελ. 151.

8. Ἰ. Δαμασκηνοῦ, Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, 3,12. PG 94, 1032 B.

9. Δ. Τσελεγγίδη, Ἡ Θεολογία τῆς Εἰκόνας..., σελ. 115.

10. Αὐτόθι.

11. Περὶ ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου, 54, PG 25, 192.

12. Βλ. π. Σ. Σκλήρη, Ἐν Ἐσώτρῳ. Εἰκονολογικὰ μελετήματα. Ἐκδόσεις Γρηγόρης, Ἀθήνα 1992.

13. Βλ. B. Duborgel, L' Icône, Art et pensée de l' invisible. Saint-Étienne, Université J. Monnet, 1991, σελ. 86.

14. Βίβλος τῶν Ἡθικῶν, 6, 20.

15. Α' Ἰωάν. α', 5.

16. Ἐξαποστειλάριον τῆς εορτῆς τῶν Φώτων.

17. «Φῶς ὁ Θεὸς οὐ κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ κατ' ἐνεργεῖαν λέγεται». Κατὰ Ἀζινδύνου, PG 150, 823.

18. Λ. Οὐσπένσκυ, Ἡ Θεολογία τῆς Εἰκόνας..., Μέρος δεύτερο, Ἀθήνα 1998, σελ. 634.

19. Ε. Τρουμπεσκῶ, Ἡ ἱστορία τῆς Ρωσίας μέσα ἀπὸ τὴν εἰκονογραφία της (Μετάφρ. Δ.Β. Τριανταφυλλίδη). Θεσσαλονίκη 1989, σελ. 36.

20. Περισσότερα βλ. π. Σ. Σκλήρη, ὅπ., σελ. 17-20. Πβλ. Ἀρχμ. Βασιλείου, Εἰσοδικόν. Ἅγιον Ὄρος, 1974, σελ. 130-133.

21. Ο. Clément, Μὲ ἀφορμὴ τὸ κάλλος. Στό: Περὶ ὕλης καὶ τέχνης. Ἀθήνα 1971, σελ. 206.

22. Βίβλος τῶν Ἡθικῶν, 2, 64.

23. Μάρκ. θ', 1.

24. Χ. Πανναρᾶ, Ἡ Ἐλευθερία τοῦ ἴθους, Ἀθήνα 1979², σελ. 305.

Ἀπὸ τὴ σκηνὴ στὸ ἀσκητήριον

Τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Π. Ἀβαγιανοῦ, Κωδικογράφου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Σύγχρονα παραδείγματα

Στὴν 67ῃ ὁμιλία του¹ στὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ὁ ἱ. Χρυσόστομος παρεμβάλλει ἓνα σύγχρονό του παράδειγμα μετανοίας. Ἐρμηνεύοντας τὸ 21ο κεφάλαιο τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, στὴν παρούσα ὁμιλία, ἀρχίζει ἀπὸ τὸν στίχο 12 «Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν... καὶ ἐξέβαλε πάντας τοὺς πωλοῦντας...» καὶ καταλήγει στὸ στίχο 32 «ἦλθε γὰρ πρὸς ὑμᾶς Ἰωάννης... ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ μετεμελήθητε».

Κυρίως δὲ ἡ λέξις «πόρνη», ἀπὸ τῆ φράση τοῦ Κυρίου «οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῶ...», τοῦ δίνει τὴν ἀφορμὴ νὰ ἐξιστορήσει στοὺς μακάριους ἀκροατὲς του τὸ περιστατικό, πὺν πιθανὸν νὰ ἐγνώριζαν οἱ περισσότεροι, μὲ διαδόητη καλλιτέχνηδα τοῦ καιροῦ των, πὺν ἐγκατέλειπε τὰ πάντα καὶ ἀφοσιώθηκε στὸ Θεό.

Βέβαια ὁ ἱ. Πατὴρ στὰ κηρύγματά του συνήθιζε νὰ διασαφηνίζει τὰ νοήματα μὲ παραδείγματα μέσα ἀπὸ τὴν Ἀγ. Γραφὴ γὰρ νὰ ἐντυπώνονται ἔτσι καλύτερα στὸ νοῦ τῶν ἀκροατῶν του. Ἀλλὰ μερικὲς φορές χρησιμοποίησε καὶ σύγχρονα διαφωτιστικὰ παραδείγματα. Διότι, ἔλεγε, «οὐ γὰρ δεῖ μόνον εἰς τὰ παλαιὰ ἀνατρέχειν διηγήματα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων λαμβάνειν τὰ παραδείγματα»².

Διάσημη πρωταγωνίστρια

Ἔτσι βρῆκε τὴν εὐκαιρία ἀπευθυνόμενος στὸ ἐκκλησίασμα, πὺν παρακολουθοῦσε προσεκτικὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, νὰ ἀναφερθεῖ σὲ μία

πρωταγωνίστρια τοῦ ἔκφυλου θεάτρου τῶν ἡμερῶν του, πὺν ἄφησε ἐποχὴ μὲ τὸ «ἐκρηκτικὸ ταμπεραμέντο» τῆς, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα.

Δὲν τὴν κατονομάζει. Ἀναφέρεται ἀόριστα σὲ «ἐκείνην τὴν πόρνην», ἡ ὁποία σὲ ἀνηθικότητα εἶχε ξεπεράσει τοὺς πάντες. Πιὸ συγκεκριμένα θυμίζει, εἶπε, ὄχι τὴν πόρνη τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ τὴ σύγχρονή τους, πὺν καταγόταν ἀπὸ τὴ Φοινίκη, τὴν πόλη τῆς παρανομίας. Ἦταν γνωστὴ, διάσημη πόρνη στὰ μέρη τους. Ἦταν πρωταγωνίστρια τοῦ θεάτρου. Μεγάλον ὄνομα. Ἐακουστὴ, ὄχι μόνον στὴν Ἀντιόχεια. Ἦ φήμη τῆς εἶχε φθάσει μέχρι τὴν Κιλικία καὶ τὴν Καππαδοκία.

Ἦταν φοβερὴ γυναίκα ἐκείνη ἡ πρωταγωνίστρια στὰ θεάτρα τῆς Ἀντιόχειας, πὺν εἶχε ἔλθει ἀπὸ τὴ Φοινίκη καὶ σταδιοδρόμησε στὴν μεγαλοῦπολη τῆς Συρίας. Πόσες περιουσίες εἶχε φάει! Ἀμέτρητοι οἱ ἐραστές τῆς! Ἦξερε νὰ γοητεύει τοὺς ἀνδρες. Ὅχι μόνον μὲ τὰ νῆατα τῆς, μὲ τὴν ὁμορφιά τῆς. Ἦξερε καὶ μαγικὴ τέχνη. Ἔτσι δὲ γοητεύσε καὶ τὸν ἀδελφὸ τῆς βασίλισσας αὐτῆ ἡ πόρνη; Ἀ! ἡ δύναμή τῆς ἦταν πολὺ μεγάλη.

Στὴν ἀσκησιν

Καὶ ὅμως, συνεχίζει ὁ ἱ. Πατὴρ, δὲν ξέρω καὶ ἐγὼ πῶς ἄλλαξε τόσο ἀπότομα! Ἀλλὰ μᾶλλον ξέρω, καὶ καλὰ μάλιστα. Θέλησε καὶ ἄλλαξε καὶ κέρδισε τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ. Τὰ περιφρόνησε ὅλα ἐκεῖνα. Πέταξε ὅλες τὶς μαγεῖες τοῦ διαβόλου καὶ ἀνέβηκε στὸν οὐρανόν. Ἄν καὶ ὅταν ἔπαιζε ἐπάνω στὴν σκηνὴ δὲν ὑπῆρχε πιὸ αἰσχροῦ

πλάσμα από αυτή, αργότερα όμως ξεπέρασε πολλές στην έγκράτεια. Φόρεσε το μοναχικό ένδυμα και πέρασε όλη τη ζωή της στην άσκηση.

Μάλιστα εξαιτίας της ενοχλήθηκε ο ὕπαρχος και πήραν τὰ ὄπλα στρατιωτες, χωρίς νὰ μπορέσουν νὰ τὴν ξαναφέρουν στὴ σκηνὴ καὶ νὰ τὴν ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸ Μοναστήρι, ὅπου εἶχε γίνει δεκτὴ.

Αὐτὴ ἡ πρώην πόρνη, ἀφοῦ ἀξιώθηκε τὰ θεῖα Μυστήρια καὶ ἔδειξε σπουδὴ ἀντάξια τῆς θ. Χάριτος, ἔτσι ἔφυγε ἀπὸ τὴν παρούσα ζωὴ. Εἶχε ἀπὸ ὅλα καθαριθεῖ μὲ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ. Εἶχε πολὺ προοδεύσει στὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴ μετὰ τὸ βάπτισμα. Δὲν δέχθηκε μάλιστα οὔτε νὰ δεῖ τοὺς πρώην ἐραστές της, πὺν εἶχαν ἔλθει γι αὐτὸν τὸν σκοπὸ, καθὼς κλεισθήκε μέσα καὶ ἐπὶ χρόνια πολλὰ ἦταν σὸν νὰ ζοῦσε μέσα σὲ φυλακὴ.

Τὸ συμπέρασμα: Οἱ «ἔσχατοι» γίνονται «πρῶτοι» καὶ οἱ «πρῶτοι» «ἔσχατοι». Ἔτσι σὲ κάθε περίπτωση ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ φλογερὴ ψυχὴ καὶ τότε τίποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ γίνει κάποιος μέγας καὶ θαυμαστός.

Ἡ ἐλπίδα

Καὶ μὲ τὸ τόσο ζωηρὸ αὐτὸ καὶ ἐντυπωσιακὸ παράδειγμα ἀπὸ τὰ ἦθη τῆς ἐποχῆς του, ὁ ἱ. Χρυσόστομος ἀκόμη μία φορὰ ἐπανέλαβε μὲ πατρικὴ φιλοστοργία τὸ παρήγορο κήρυγμά του περὶ μετανόιας. Κυρίως πρὸς ἐκείνους, πὺν τοὺς ἐπίεζαν ἀπελπιστικὰ τὰ πάθη τους καὶ ἡ ἁμαρτωλὴ ζωὴ τους.

Κουράγιο! ἀδελφια, πνευματικὰ μου παιδιὰ, τοὺς ἔλεγε. Μὴν ἀπελπίζεσθε. Οὔτε τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτημάτων, οὔτε ἡ μακροχρόνια θητεία σας σὲ ἔξεις καὶ συνήθειες ξένες στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μποροῦν νὰ σᾶς ἐμποδίσουν νὰ περάσετε στὴν ἀντίπερα ὄχθη. Ἐκεῖ ὅπου μετανοημένοι ἄν-

θρωποι προαπολαμβάνουν τὰ ἀγαθὰ, τὰ ἄρρητα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Διότι εἶναι σχεδὸν γεγονὸς ἀναμφισβήτητο –ποιὸς τὸ ἀγνοεῖ;– ὅτι τὴν πρώτη «εὐφορία» ἀπὸ τὴν ἀποσιώρηση, ἀπὸ τὴν ἀπεμπόληση τῶν θεῶν δικαιοματιῶν, τὴν ἀκολουθεῖ γρήγορα ὡς σύντροφος ἀχώριστος ἡ πικρία, ἡ ἀπογοήτευση. Ἡ ἡδονὴ γρήγορα μεταβάλλεται σὲ ὀδύνη, ὥστε μὲ τόση αὐτοπεποίθηση νὰ ψάλλει ὁ φιλοσοφημένος ὕμνωδὸς τῆς Ἐκκλησίας μας: «Ἄλγος τῷ Ἀδὰμ ἐχορημάτισεν ἡ τοῦ ξύλου ἀπόγευσις...».

Ἐδῶ βρῖσκεται ὅλο τὸ δραματικὸ «μεγαλεῖο» τῆς δυστυχίας μας. Ἡ «λύπη» τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου. Ἡ θλίψη τῶν ἁγίων ἀγγέλων, τῶν φρουρῶν τῆς ταλαιπώρου ζωῆς μας, καθὼς ψάλλουν τὸν αἰώνιο ὕμνο τους ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ Τρισαγίου!

Ἄλλὰ ἀκριβῶς, ἐὰν ὑπῆρξε ποτὲ ἄνθρωπος πὺν νὰ κατενόησε τόσο βαθειὰ αὐτὸν τὸν ἀνθρώπινο πόνον, τὴ δυστυχία, τὴν ἀφόρητη τοῦ ἀσώτου υἱοῦ καὶ νὰ συμπαρσατάθηκε μὲ τόση ἀγάπη, δύσκολα θὰ εὑρεθεῖ δεύτερος ἀπὸ τὸν πασίγνωστο Πατέρα καὶ Διδάσκαλο τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸ Χρυσόστομο. Ὑπεστήριξε τὸν ἀπογοητευμένο ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ἄνθρωπο μὲχρι παρεξηγήσεως ἀπὸ τοὺς «ἄγαν φιλοσοφούντας» τῆς ἐποχῆς του.

Αὐτὸ ἀποδεικνύουν οἱ ἀθάνατοι λόγοι του, ὁ μαρτυρικὸς βίος του, τὸ ἀπόσπασμα ὁμιλίας του, πὺν ἀναφέρθηκε προηγουμένως. Ποιὸς δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι ἀπὸ τὸ ἐνθαρρυντικὸ καὶ παρήγορο κήρυγμά του ἔχει ἄμεση ἀνάγκη καὶ ὁ τόσο ταλαιπωρημένος ἀπὸ τὸ κακὸ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας; Ἀπὸ τὰ ὑπέροχα μηνύματά του: «Μηδεὶς τοίνυν τῶν ἐν κακία ἀπογινωσκέτω... Μηδέποτε ἀπογνώως, ἀλλ' αἰεθάρρει καὶ δυνάστησον σαυτόν...».

1. Migne 58, PG 636-637.

2. Migne 49, PG 267.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ

Ὁ ἄνθρωπος πὸν σκοντάφτει

Τοῦ Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου

Ἐρεθίσματα καὶ ἀντίληψη τοῦ κόσμου

Εἶναι ἐκπληκτικὴ ἡ πορεία ἑνὸς ἐρεθίσματος, πὸν μέσῳ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν αἰσθημάτων τὰ ὁποῖα προξενεῖ, μᾶς ὀδηγεῖ στὴν ἀντίληψη τοῦ κόσμου καὶ μᾶς ἀνοίγει τὰ μονοπάτια τῆς σκέψης. Δὲν χρειάζεται ἀσφαλῶς νὰ ὑπεισέλθουμε στὴν ἀνατομία καὶ τὴ φυσιολογία τοῦ νευρικοῦ μας συστήματος καὶ τοῦ ἐγκεφάλου, οὔτε νὰ χαρακτηρίσουμε τὸν ἄνθρωπο ὡς ἕνα ὄν νευρωνικὸ καὶ νὰ τὸ περιορίσουμε στὸ σύνολο τῶν ἐρεθισμάτων πὸν εἰσπράττει καὶ τῶν ἀπαντήσεων πὸν ἀνταποδίδει. Αὐτὲς οἱ ἀνταλλαγὲς ἀνήκουν στοὺς κανόνες τοῦ παιχνιδιοῦ. Τὸ παιχνίδι, ὅμως, στὸ σύνολό του εἶναι κάτι διαφορετικὸ· δὲν ἐξαντλεῖται στοὺς κανόνες του. Οἱ κανόνες ἐξασφαλίζουν τὰ ἐλάχιστα. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα ὁ δρόμος εἶναι ἀνοιχτὸς γιὰ τὰ μέγιστα καὶ τὰ ἄριστα.

Τὸ καλειδοσκοπιο πὸν ἔχει στὴ διάθεσή του ὁ ἄνθρωπος ἀνασυντάσσει καὶ ἀναστοιχειοθετεῖ αὐτὰ πὸν ἔχει συσσωρεύσει μέχρι τώρα, ὅλον του τὸν πλοῦτο καὶ ἐξάγει κάθε φορὰ σὰν καλὸς οἰκονόμος θησαυροὺς παλαιούς καὶ καινοὺς. Προσθέτει στὰ παλιὰ, ἀνασυνθέτει εἰκόνες, διαβλέπει ἄλλες σημασίες, ἔτερα νοήματα. Ἔτσι στὸ κοίταγμα ἑνὸς πίνακα, ἑνὸς γλυπτοῦ ἢ στὸ ἀκρόαμα μᾶς μελωδίας ἢ ἑνὸς ποιητικοῦ στίχου «τὸ μάτι» ἢ τὸ αὐτὶ εἶναι ἐλεύθερο καὶ δὲν «εἶναι πάντοτε ὑποχρεωμένο νὰ βαδίζει στὰ μονοπάτια πὸν ἔχουν χαραχθεῖ γι' αὐτὸ στὸ ἔργο», ὅπως ὑποστήριξε ὁ Paul Klee.

Θὰ ἔλεγα ὅτι ὁ θεατὴς ἢ ὁ ἀναγνώστης βγάζει τὰ δικά του συμπεράσματα ἐφαρμόζοντας ἕνα εἶδος ἐλεύθερης ἀνάγνωσης ἢ ἀκρόασης. Ἐνώπιος ἐνώπιῳ σχηματίζει ἰδίαν ἀντίληψιν τῶν ἀντικειμένων πὸν παύουν νὰ εἶναι ἀπέναντί του ἢ ξένα ἀλλὰ τὰ προσοικειώνεται, τὰ ἀποταμιεύει μὲ τὸν δικό του τρόπο γιὰ νὰ μπορεῖ πάλι καὶ πάλι νὰ τὰ ἀναλαμβάνει καὶ νὰ συναλλάσσεται. Οἱ συνειρμοὶ γράφουν δικά τους σενάρια μὲ τὶς προσλαμβάνουσες παραστάσεις καὶ τὸ ἀπολαμβάνουν.

Ἀπὸ τὸν πρόλογο στὴν περιγραφή

Ὁ μακρὺς αὐτὸς πρόλογος δὲν ἔγινε μόνο γιὰ νὰ δικαιολογήσω τὴν ἐκπληξὴ πὸν μοῦ προκάλεσε μὰ σειρὰ σκέψεών μου, ὅταν ἀντίκρισα τὴν ἀπεικόνιση σὲ εὐχετήρια κάρτα πὸν ἔλαβα ἀπὸ συνάδελφο τοῦ ἐξωτερικοῦ γιὰ τὸ δύο χιλιάδες. Ταυτόχρονα θέτει καὶ τὸ ἐρώτημα κατὰ πόσο νομιμοποιούμεθα σὲ μιά, πολλὰς φορὲς αὐθαίρετη, ἔστω καὶ ἂν τὴν ἀποκαλοῦμε ἐλεύθερη ἀντίληψη τοῦ κόσμου καὶ τοῦ νοήματός του.

Στὸ μπροστινὸ μέρος τῆς κάρτας ἐδέσποξε μίαν λεπτεπίλεπτη φιγούρα ἑνὸς γλυπτοῦ ἔργου ἀπὸ χαλκὸ, πὸν θύμιζε, στὴν ἄκρα ἀφαιρετικότητά του, τὸν ἀναβάτη τοῦ Ἀρτεμισίου. Μιὰ ἀνάερη κίνηση, κάτι σὰν προετοιμασία γιὰ ἕνα πέταγμα, γιὰ ἕνα πήδημα. Διαπίστωνες μίαν ὠθηση, σὰ νὰ ἐτοιμαζόταν νὰ κινηθεῖ γιὰ ἕνα ἄλμα ἄνευ φορᾶς. Καὶ ἐκεῖ νὰ σκόνταφε καὶ νὰ ἦταν ἐτοιμος νὰ ἀνατραπεῖ. Τὰ χέρια του μετέωρα σὰ νὰ κινῶνται μὲ τρόπο πὸν νὰ θέλουν νὰ κρατήσουν

Alberto Giacometti (1901-1966): Ὁ ἄνθρωπος πὸν σκοντάφτει. «Ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέση» (Α' Κορινθίους 1, 12).

τὸ σῶμα πρὸς τὰ πίσω γὰ νὰ μὴν ἀναποδογυρίσει καὶ πέσει. Δὲν ξέρομε ἂν ἔπαισε. Τὸ ὅτι σκόνηται μᾶς τὸ λέει ὁ Alberto Giacometti (1901-1966) πού ἐπιγράφει καὶ τὸ ἔργο του «Ὁ ἄνθρωπος πού σκοντάφτει».

Ταυτίσεις καὶ σχηματισμοὶ

Ἡ θεὰ τοῦ γλυπτῶ, ἔστω καὶ στὴν ἐπίπεδη ἐκτύπωσή του, μὲ συνελήρε σὲ μία συμμετοχικὴ κίνηση. Ἦταν σὰν νὰ ταυτίστηκα μὲ τὸν ἀπεικονιζόμενο καὶ μετεἶχα στὴν ἀγωνία του, ἂν θὰ πέσει ἢ δὲν θὰ πέσει. Μέσα μου ἀναδύονταν εἰκόνες ἀπὸ πραγματικὲς πτώσεις, σκοντάμματα σὲ παιχνίδια ἀπὸ τρικλοποδιᾶς συμπαικτῶν στὴν παιδική μου ἡλικία ἢ πνευματικῆς φύσεως διλήμματα, προσβολές, συνδυασμοί, συγκαταθέσεις, πάλες, μετέωρα δῆματα καὶ μετεωρισμοί, σχινοβασίεις πάνω στὴν τρίχα καὶ παρὰ τρίχα ἐνδόσεις. Πολλαπλὰ σενάρια μὲ δικές τους ἐξελίξεις, μὲ πλπτοντες, πεπτωκότες καὶ ἀνισταμένους ἥρωες. Τὸ ἐπιμύθιο θύμιζε μουσικὸ κανόνα πού ἐπαναλαμβάνονταν συνεχῶς καὶ σὲ διαφορετικὲς κλίμακες σὰν σὲ μία ἀπὸ πολλὰς φωνές: «ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέση» (Α΄ Κορινθ. ι', 12).

Ἡ παύλεια προειδοποίησις συνηχοῦσε προτροπὲς γονέων, πνευματικῶν, συμβούλων, φίλων, ἀνθρώπων πού μ' ἀγαποῦσαν καὶ μὲ φρόντιζαν. Κι ὅλοι, ἄχνοι στὸ βάθος, χωρὶς ἀμεσότητα γὰ νὰ μπορῶ νὰ συνειδητοποιήσω τίς μορφές τους, ὡς συγκεκριμένους καὶ καθοριστικὲς, προβάλλονταν σ' αὐτὴ τὴ μορφή τοῦ Giacometti πού γινόταν ἡρακλείτεια προστακτικὴ «οὔτε λέγοντας, οὔτε κρύβοντας, ἀλλὰ σημαίνοντας». Ἐμμεσα καὶ σ' ἓνα μικρὸ τους μόνο μέρος μποροῦσαν νὰ ποῦν κάτι γι' αὐτὸ πού τίς προκάλεσε νὰ σχηματιστοῦν. Ὁ

ὑπαινιγμὸς ἦταν καθολικός· σὲ συνάρπαξε συνειρμικὰ κι ἀδυνατοῦσες νὰ τὰ ταυτίσεις. Ἡ συναρμολόγησις γινόταν αὐτόματα. Ἦταν σὰν αὐτὸ πού ἔλεγε ὁ Pablo Picasso εἰρωνικὰ «πρῶτα βρῖσκεις καὶ μετὰ ψάχνεις». Σ' αὐτὲς ὅμως τίς περιπτώσεις τὸ λαϊκὸ «κάθου γύρευε» σὲ ἐπαναφέρει στὴν τάξη. Θὰ μποροῦσε νὰ παραφραστεῖ «μὴν ψάχνεις, γιατί δὲν θὰ βρεῖς». Κι ἂν θὰ βρεῖς, πῶς θὰ τὰ ταιριάξεις ὅλ' αὐτὰ τὰ θραύσματα;

Ἡ αισιοδοξία εἶναι θεραπευτικὴ

Εἶναι ἀλήθεια, μία πτώσις σὲ θρυμματίζει ἂν πέσεις σὲ στέρεο ἔδαφος. Ἀλλὰ καὶ στὸ ὑδάτινο στοιχεῖο νὰ γλυστρήσεις εἶναι πολὺ πιθανὸς ὁ πνιγμὸς σου, ἂν δὲν ξέρεις πῶς νὰ κινήσεις χεῖρα καὶ πόδια ἢ δὲν παρουσιαστεῖ κάποια χεῖρα βοηθείας νὰ σὲ συγκρατήσῃ καὶ νὰ σὲ ἀνασῶρῃ στὴ στερηρὰ ἢ νὰ σοῦ πετάξῃ κάποιο σωσίδιο γὰ νὰ ἐπιπλεύσεις μέχρις ὅτου φανεῖ ἡ βοήθεια πού θὰ ἔχεις ἐπικαλεστεῖ, ἂν τὴν ἔχεις ἐπικαλεστεῖ...

Βλέπετε, οἱ συνειρμοὶ μᾶς ὀδηγοῦν μακριὰ: ἓνα γλυπτὸ, ἢ ὄνομασίᾳ του, ἓνας στίχος τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἢ συνειδητοποίηση ὅτι βρισκόμαστε πιά στὸ 2000 μ.Χ., πού μᾶς ὑποχρεώνει νὰ κάνουμε κάποιες σκέψεις, μέχρις ὅτου νὰ προβάλλῃ ἓνας φιλικὸς ποιητικὸς στίχος, ὁ ὁποῖος τὴν ἀπόγνωσις καὶ τὸν «μηδενισμό» μᾶς νὰ τὸν μετατρέψῃ σὲ ἐλπιδοφόρο μήνυμα. Τὸ ἀποτέλεσμα; Θὰ τὸ ἔλεγα αισιοδόξο.

Γιατί

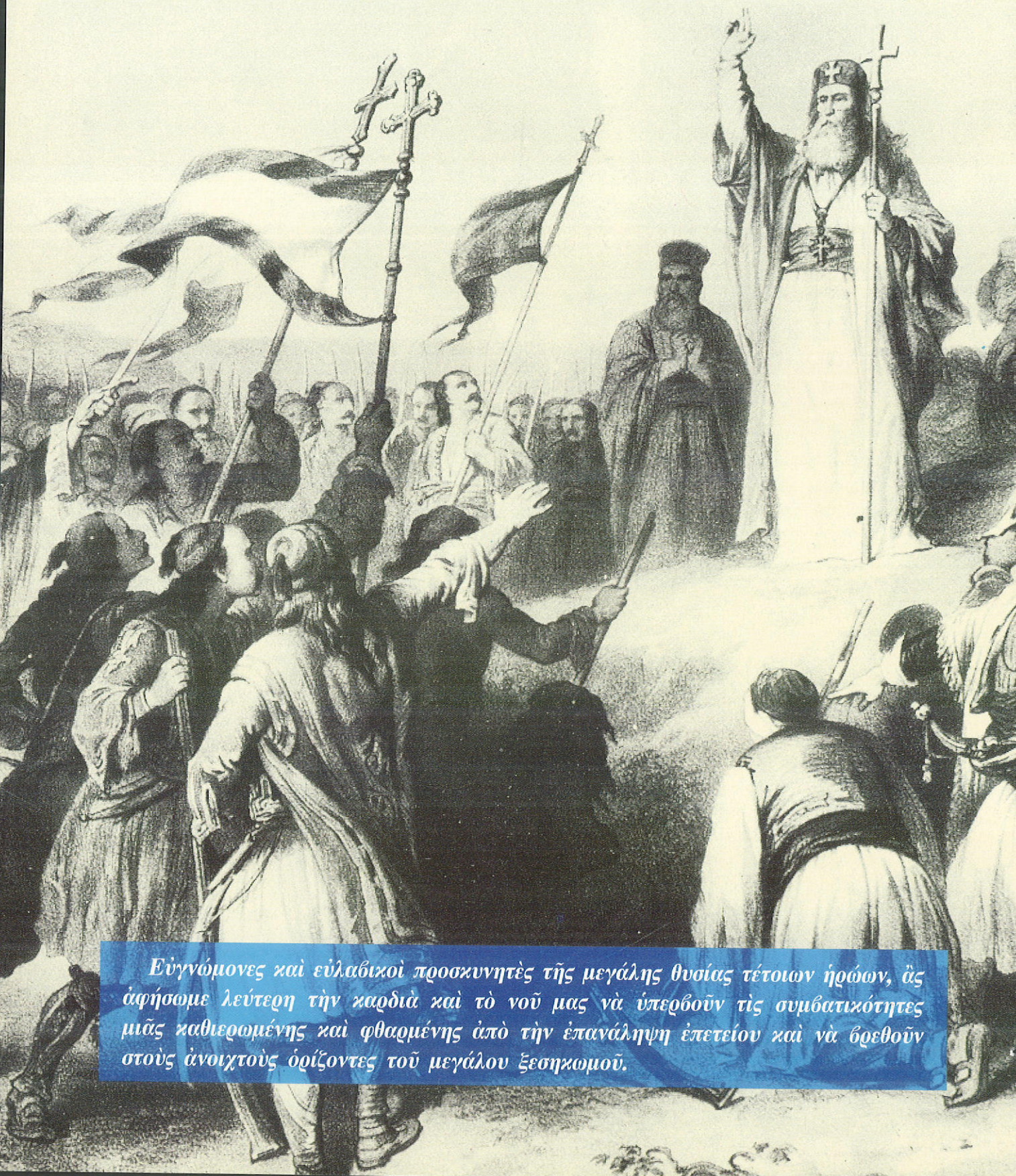
τὸ 2000 μ.Χ.

Στὸ βυθὸ τῶν ἀστεριῶν ταξιδεύουμε
μὲ σωσίδια τὰ ὄμικρον τοῦ δύο χιλιάδες
(Ἰωάννης Φριλίγκος)

*Τούτῃ τῇ Σαρακοστῇ ἄς μὴν ξεχνᾶμε ὅτι ὁ Διάβολος
εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἀσκητής. Ποτὲ δὲν τρώει, ποτὲ δὲν κοιμάται,
ποτὲ δὲν ἀναπαύεται. Παρόλα αὐτὰ δὲν εἶναι λιγότερο διάβολος.*

(Γερωντικόν, ἀπόφθεγμα)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ 1821

Εὐγνώμονες καὶ εὐλαβικοὶ προσκνητὲς τῆς μεγάλης θυσίας τέτοιων ἡρώων, ἅς ἀφήσωμε λεύτερη τὴν καρδιά καὶ τὸ νοῦ μας νὰ ὑπερβοῦν τὶς συμβατικότητες μιᾶς καθιερωμένης καὶ φθαρμένης ἀπὸ τὴν ἐπανάληψη ἐπετείου καὶ νὰ βορβοῦν στοὺς ἀνοιχτοὺς ὀρίζοντες τοῦ μεγάλου ξεσηκωμοῦ.

Τὸ Πανεθνικὸ Εἰκοσιένα

Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Μεταλληνοῦ

Ενα κοσμογονικὸ γεγονός, ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση τοῦ '21, εἶναι φυσικὸ νὰ μένει πάντα τὸ ἐπίκεντρο ὄχι μόνο τῆς ἱστορικῆς ἔρευνας ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ἀνεύθυνης δημοσιογραφίας. Πόσα δὲ λέγονται καὶ γράφονται κάθε χρόνο γιὰ τὸ «Εἰκοσιένα»! Ὁ καθένας ὅμως βλέπει τὴν Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐπανάστασι μετὰ τὸ δικό του τρόπο καὶ τὴν κρίνει ἀνάλογα μετὰ τὶς ἰδεολογικὲς δεσμεύσεις του καὶ τὴ σκοπιμότητα, ποῦ θέλει νὰ ὑπηρετήσῃ. Ἔτσι, οἱ δέσμοι τῆς πολιτικῆς τους τοποθέτησης, ἐγκλωβισμένοι στὴν προκατάληψη καὶ τοὺς ἀναχρονισμοὺς τους, βλέπουν τὸ '21 μέσα ἀπὸ τὸ πρῶμα μεταγενέστερων κοινωνικῶν θεωριῶν καὶ μετὰ τὴν προχειρότητα τοῦ ἔρασιτέχνη ἀρνοῦνται τὸν ἐθνικὸ του χαρακτήρα, παρουσιάζοντάς το ὡς ἓνα ἀπλὸ κοινωνικὸ γεγονός, μετὰ στόχους βασικοὺς ὄχι τόσο τοὺς Τούρκους, ὅσο... τοὺς Κοτζαμπάσηδες καὶ τοὺς Ἀρχιερεῖς, τοὺς «προσκυνημένους», ὅπως λένε. Καὶ μόνο, ὅμως, τὸ γεγονός ὅτι Κοτζαμπάσηδες καὶ Ἱεράρχες, ὡς τὸν Μαυρομυχαλαίους, τὸν Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανό, τὸν Σαλώνων Ἡσαΐα, τὸν Ρωγῶν Ἰωσήφ κ.ἄ. ἔγιναν «μπροστάρηδες» στὸν ἀγῶνα, βεβαιώνει πὼς στερεῖται κάθε ἀντικειμενικότητα ἢ ταξικοποίηση τοῦ '21.

Ἐπάρχουν πάμπολλες μαρτυρίες, γνωστὲς καὶ δημοσιευμένες, ποῦ φανερώνουν τὸν πανεθνικὸ χαρακτήρα τοῦ '21. Ποῦ ἀποδεικνύουν ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρχικὰ διστακτικοὶ γιὰ ἓνα τόσο δύσκολο ἀγῶνα –κάτι πολὺ

ἀνθρώπινο–, ὅταν φούντωσε ἡ ἐπαναστατικὴ φλόγα, ὄρμησαν κι αὐτοὶ στὴ μέση τῆς φωτιᾶς, πολεμώντας γιὰ ἐλευθερία. Δυὸ ἀκόμη τέτοιες μαρτυρίες, πολὺ σημαντικὲς, θὰ παρουσιάσουμε στὴ συνέχεια.

Θεωροῦμε τὶς παρακάτω μαρτυρίες γιὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ '21 «πολὺ σημαντικὲς», διότι εἶναι σύγχρονες μετὰ τὴν ἔκρηξή του καὶ ἀποτελοῦν αὐθόρμητες καὶ ἀβίαστες δηλώσεις δύο προσώπων ποῦ γράφουν γιὰ τὴν ἐπανάσταση, κινούμενοι ἀπὸ διαφορετικὲς προϋποθέσεις, ἀλλὰ καὶ πνευματικὰ καὶ κοινωνικὰ ἀνήκουν σὲ δύο διαφορετικοὺς χώρους.

Ὁ Ἀγῶνας ποὺ ξέσπασε στὴν Πάτρα καὶ στὴν ὑπόλοιπη Πελοπόννησο στὶς 23 Μαρτίου 1821 ἔχει παλλαϊκὸ-πανεθνικὸ χαρακτήρα. Εἶναι δηλαδή ὑπόθεση ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ στρέφεται μοναδικὰ ἐναντίον τῶν Τούρκων τυράννων τῶν.

Ἡ πρώτη προέρχεται ἀπὸ ἓναν Ἑγγλο μισσιονάριο (Ἱεραπόστολο), τὸν Ἰσαὰκ Λάουντς ποὺ βρισκόταν τότε στὴ Ζάκυνθο. Ὁ Λάουντς, ἓνας ἀπὸ τοὺς ἰκανότερους καὶ πιὸ μορφωμένους προτεστάντες μισσιονάριους, καὶ ἄριστος κάτοχος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, ἔχοντας τὴ συνήθεια νὰ ἐνημερώνει συχνὰ τὴν Ἐταιρεία του, ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἱεραποστολικὴ δραστηριότητά του ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅτι

συνέβαινε στὸ μεσογειακὸ καὶ μάλιστα τὸν ἑλληνικὸν ἄντρο, στέλνει στὶς 14/26 Ἀπριλίου 1821 στὴν Ἀγγλία τὸ παρακάτω γράμμα, ποῦ βρήκαμε στὰ Ἀρχεῖα τῆς Ἐταιρείας στὸ Λονδίνο, καὶ μεταφράζουμε ἓνα τμῆμα του.

«Αἰδεσιμώτατε καὶ ἀγαπητὲ Κύριε,

[...] Θὰ ἤμουν πολὺ εὐτυχής... ἂν μπορούσα νὰ δώσω μιὰ ἐνδιαφέρουσα ἀναφορὰ γιὰ τὴν πρόοδο τῶν βιβλικῶν Ἐταιρειῶν κλπ. στὰ Ἰόνια Νησιά καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Χερσόνησο.

Ὅμως οἱ πολιτικὲς ταραχὲς ἐκμηδενίζουν τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ κάθε ἄλλη ὑπόθεση [...]. Οἱ Ἕλληνες, κουρασμένοι πιά ἀπὸ τοὺς πιεστικούς κυβερνητὲς τους, τοὺς Τούρκους, ἀποφάσισαν, εἰ δυνατόν, νὰ ἀποτινάξουν τὸν ζυγὸ, καὶ στίς 4 Ἀπριλίου 1821 (Σημ.: δηλαδή 23 Μαρτίου μὲ τὸ παλαιὸ ἡμερολόγιο) ἄρχισαν ἐπανάσταση στὴν Πάτρα, ἡ ὁποία, μετὰ ἀπὸ συνεννόηση, ἔλαβε χώρα τὴν ἴδια μέρα σ' ὅλα τὰ κύρια μέρη τῆς Πελοποννήσου... Ποιὸ θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα, εἶναι δύσκολο νὰ κρίνουμε. Στὸ Μωριά οἱ Ἕλληνες ἔχουν κτυπηθεῖ πολὺ καὶ βρίσκονται σὲ ἀπόγνωση. Ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, τὸ σημεῖο ἀναφορᾶς τῆς ὅλης ὑπόθεσης, δὲν ἔχουν ἔλθει ἀκόμα εἰδήσεις, οὔτε εἶναι γνωστό, ἂν ἔγινε καμιὰ ἐπανάσταση ἐκεῖ [...].»

Εἶναι ἀναντίρρητα φανερό ὅτι ὁ Ἄγγλος Πάστορας δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴ ἀμφιβολία ὅτι ὁ Ἀγώνας πού ξέσπασε στὴν Πάτρα καὶ στὴν ὑπόλοιπη Πελοπόννησο στίς 23 Μαρτίου 1821, ἔχει παλλαϊκὸ-πανεθνικὸ χαρακτήρα. Εἶναι δηλαδή ὑπόθεση ὄλων τῶν Ἑλλήνων καὶ στρέφεται μοναδικὰ ἐναντίον τῶν Τούρκων τυράννων των. Οἱ ἀγωνιστὲς δὲν κάνουν ταξικὸ ἀγώνα, ἀλλὰ θέλουν νὰ ἀποτινάξουν ζυγὸ δουλείας ξενικῆς. Ὁ Ἄγγλος Μισσιονάριος, πού ἡ πολιτικὴ τῆς χώρας του εὐνοοῦσε τὴν Τουρκία, θὰ εἶχε κάθε λόγο νὰ παρουσιάξει διαφορετικὸ τὸν ἀγώνα. Εἶναι ἔντιμος ὅμως καὶ λέγει τὴν ἀλήθεια...

Ἡ δευτέρη μαρτυρία προέρχεται ἀπὸ ἕνα Κεφαλλονίτη διάκονο, 26 χρόνων, τὸν Κωνσταντῖνο Τυπάλδο-Ἰακωβάτο, πού ἀρχὲς τοῦ 1821 σπούδαζε στὴν περίφημη Σχολὴ τῆς Χίου. Μόλις ξέσπασε ἡ ἐπανάσταση, ἡ Σχολὴ ἔκλεισε καὶ ὁ διευθυντὴς τῆς Νεόφυτος Βάμβας πῆρε τοὺς μαθητὲς του καὶ κατέφυγαν στὴν Ὑδρα. Ἀπὸ ἐκεῖ γράφει ὁ Τυπάλδος στὸν πατέρα του καὶ τὰ ἀκόλουθα:

«Φιλοστοργότατε Πάτερ,

Ἐνῶ διέτριβον εἰς τὴν περίφημον Χίου, ἔλαβον τὸ φίλτατόν μοι γράμμα σου. Ἐπειδὴ ὅμως διὰ τὰς ἐφεξῆς αἰτίας ἀνεχώρησα ἐκεῖθεν, στέλλω σοι τὴν ἀπόκρισιν ἀπὸ τὴν περιφανῆ Νῆσον τῆς Ὑδρας. Ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ἐκ Χίου ἀνεχώρησα, εἶναι αὕτη. Ἡ Ἑλλάς ὅλη ἀνεγερθεῖσα (Σημ. γρ. ἐξεγερθεῖσα) ζητεῖ τὴν πρὸ πολλοῦ ἐπιθυμουμένην ἐλευθερίαν ἀπὸ τὸν βαρβαρικὸν ζυγόν. Τοῦτου ἔνεκα, οἰκονομίαν ποιοῦσα ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ τοῦ Γένους προεστεύοντες, διὰ προσταγῆς των κατέπαυσαν τὰ δημόσια Σχολεῖα τῆς τε Κωνσταντινουπόλεως, Σμύρνης, Κυδωνιῶν, Πάτμου καὶ τῆς περιφήμου Χίου καὶ ὅτι ὅλοι οἱ ξένοι μαθηταὶ νὰ ἀναχωρῆ ὁ καθεὶς εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα...». Καὶ ἀφοῦ ἀναπτύξει τοὺς λόγους πού τὸν ἔκαναν νὰ ἀκολουθήσει τὸ διδάσκαλό του Βάμβδα στὴν Ὑδρα, θὰ συνεχίσει: «Περὶ τῆς Ἑλλάδος, ἤθελα νὰ σᾶς γράψω, πλὴν δὲν τὸ κρίνω εὐλογον. Τοῦτο μόνον λέγω χάριν περιεργείας, καὶ πρὸς χαρὰν κάθε ἑλληνικῆς καὶ χριστιανικῆς ψυχῆς, ὅτι τὸ Γραικικὸν Ἔθνος ζητεῖ τὴν τῶν προγόνων του ἀνεξαρτησίαν. Ἡ σημαία τῶν Γραικῶν σχίζουσα τὸν ἀέρα, κηρύττει τιμίαν ἐλευθερίαν, καὶ μὲ ἐλευθερίαν πᾶν ἀγαθόν. Δὲν ἐκτείνομαι περισσότερον, ὅτι δὲν συμφέρει τοῦτο, μόνον προσθέτω, ὅτι τὰ τῆς Ἑλλάδος πράγματα ἐπιδίδουν γιγαντιαίως...».

Ἕνας Ἄγγλος πάστορας καὶ ἕνας Ἕλληνας Ὁρθόδοξος διάκονος τὴν ἴδια ἐποχὴ, σὲ δύο διαφορετικούς τόπους, μὲ διαφορετικὲς πολιτικὲς, πολιτιστικὲς καὶ κοινωνικὲς προϋποθέσεις, ἀλλὰ μὲ τὴν ἴδια φωτεινὴ ἀντικειμενικότητα, ἔρχονται νὰ βεβαιώσουν αὐτό, πού πολλοὶ προκατειλημμένοι δικοὶ μας δὲν θέλουν νὰ ἀναγνωρίσουν: ὅτι ὁ ἀγώνας τοῦ '21 ἦταν πράγματι πρῶτα ἀπ' ὅλα πανεθνικός. Ἀγώνας «γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστη τὴν Ἁγία καὶ τῆς Πατρίδας τὴν ἐλευθερία!»

Μεγάλοι όπλαρχηγοί μιλούν για τήν προσφορά του Ίεροῦ Κλήρου στήν Έπανάσταση του 1821

Του Ιωάννου Μ. Χατζηφώτη

Είναι γνωστή και έχει εξαρθεῖ δεόντως και πολλές φορές ἡ προσφορά τῆς Ἐκκλησίας γενικά, τῶν ἱερῶν μονῶν καὶ τῶν μοναχῶν στήν Ἐθνεγεραία καὶ στήν ἀπελευθέρωση του δούλου Ἐθνους ἀπό τὸν Ὀθωμανὸ κατακτητή. Ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἔχει ἀρκοῦντως συνειδητοποιηθεῖ εἶναι τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου ἡ σπουδαία συμβολή, οἱ ἀγῶνες καὶ οἱ θυσίες του. Ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ κληρικοὶ πῆραν τὰ ὅπλα, γιὰ νὰ διώξουν τὸν ἀλλόπιστο δυνάστη ἀπὸ τὴν πατρίδα. Ὁ Ἀναστάσιος Γούδας στοὺς «Βίους Παραλλήλους» (1872, τόμος α', σελ. λξ'-λη) σημειώνει ἐπιγραμματικά:

«Ἐκραγέντος τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ὁ ὀρθόδοξος Κληρὸς, χωρὶς νὰ μεταβάλῃ ἢ ἐλαττώσῃ τὸ παράπαν τὴν πρὸς τὴν θρησκείαν ἀφοσίωσίν του, μετεσχηματίσθη ὁμως καὶ ὡς ἄριστος στρατιώτης. Ἐν πολλοῖς τῶν βίων τοῦ συγγράμματος ἡμῶν οὐκ ὀλίγοι τῶν κληρικῶν διαδραματίζουσι σπουδαιότατον στρατιώτου πρόσωπον. Καὶ δὲν διέπρεψαν μόνον οἱ κληρικοί, ὧν ὀνομαστὶ μνημονεύομεν τῶν πράξεων, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι πάμπολλοι. Ἐν Μεγάλῳ Σπηλαίῳ π.χ. διέπρεψαν ὁ Γεράσιμος Τορολός, προηγούμενος, ἀναδειχθεὶς χιλίαρχος· ὁ προηγούμενος Ἱερόθεος Πετρόπουλος, ἀπόστολος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας κατὰ τὴν Πελοπόννησον. Ὁ Παφνούτιος ἱερολοχίτης, οἱ ἐν τῇ αὐτῇ Μονῇ ἀνήκοντες Δαμασκηνὸς Παπά Γεωργίου, ἡγούμενος τῷ 1826, 1827, ὁ Συμεὼν Ἰα-

τρός, ὁ Γερμανὸς Λάμπας, ὁ Παρθένιος Μπαλάνος· ὁ Παφνούτιος Δημητριάδος, ὁ Γερμανὸς Πριλέγγας, ὁ Ἰωνᾶς Κανελλόπουλος, ὁ Σαμουὴλ Δημόπουλος, ὁ Ἀρσένιος Γεωργιάδης, ὁ Δαμασκηνὸς Πολυδώρου, ὁ Σαμουὴλ Κατσαρός, ὁ Παγκράτιος Παπά Μαντζέλου καὶ ὁ Ἀνανίας Ἀθανασίου· ὁ δὲ Νεόφυτος Ρούβαλης, μὲ ὀγδοήκοντα δύο μόνον στρατιώτας καὶ ἑπτὰ Μοναχοὺς, ἐξιστορεῖ ὁ Φραντζῆς, κλεισθεὶς ἐν τῷ μετοχίῳ τῆς Μονῆς, ἀντέσχεν εἰς ὀρητικὴν ἐπίθεσιν 2500 πεζῶν καὶ ἰππέων ἐχθρῶν...».

Ἀπὸ τίς τάξεις τοῦ ὀρθόδοξου Κλήρου καὶ Μοναχισμοῦ, προέρχεται σωρεία ἐθνομαρτύρων, ποὺ πότισαν μὲ τὸ αἷμα τους τὸ δέντρο τῆς ἑλληνικῆς λευτεριάς καὶ ἀγωνιστῶν ποὺ βρῆκαν τὸν θάνατο πολεμώντας τὸν κατακτητή.

Πόσοι καὶ πόσοι ἀπλοὶ παπᾶδες καὶ μοναχοὶ ἔπασαν στὸ πεδίο τῆς τιμῆς. Τὰ πρωτοπαλικάρα τῆς λευτεριάς, ὁ Ἀθανάσιος Διάκος (Ἀλαμάνια), ὁ Παπαφλέσσας (Μανιάκι), ὁ καλόγερος Σαμουὴλ (Κούγκι). Κι ἀκόμα πλῆθος ἱερωμένων ποὺ ἔδρασαν στὸν Ἀγῶνα, ὅπως ὁ Βρεσθένης Θεοδώρητος, ὁ Ἄρτης Πορφύριος, ὁ Ἀθηνῶν Θεόφιλος, ὁ Ἐλους Ἄνθιμος, ὁ Σαλώνων Ἡσαΐας, ὁ Ρωγῶν Ἰωσήφ κ.ἄ., ποὺ πῆραν μέρος οἱ ἴδιοι στὶς διάφορες φάσεις τῆς Ἐπαναστάσεως.

Σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ πολύτιμα ἔγγραφα τοῦ Ἀρχεῖου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης διαβάσαμε:

Ἀπὸ τίς τάξεις τοῦ ὀρθόδοξου Κλήρου καὶ Μοναχισμοῦ, προέρχεται σωρεία ἐθνομαρτύρων, ποὺ πότισαν μὲ τὸ αἷμα τους τὸ δέντρο τῆς ἑλληνικῆς λευτεριάς καὶ ἀγωνιστῶν ποὺ βρῆκαν τὸν θάνατο πολεμώντας τὸν κατακτητή.

«Οἱ ὑποφαινόμενοι κάτοικοι τῆς Κοινότητος Κυπαρισσίας, δηλοποιοῦμεν ὅτι ὁ ἀοίδιμος ἐπίσκοπος Μεθώνης Γρηγόριος, ἐνῶ συνετέλεσε διὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Μεθώνης καὶ διὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Νεοκάστρου παρὰ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἐπαναστάσεως, Ἀρχηγὸς ὑπάρχων τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος καὶ διευθύνων τὴν πολιορκίαν μῆνας πέντε ἕως οὗ ἐπαραδόθη εἰς χεῖρας τοῦ Νεοκάστρου, ἐστρατολόγησε καὶ κατὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στρατοῦ, ἅμα οὗτος ἀπέβη εἰς τὰ Μεσσηνιακὰ Φρούρια, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ὄλου τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος τῶν Ἀρκαδίων ἐστρατοπέδευσε εἰς Ἀδαρίνους, μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν ὁποίων ἐξωργήθη ἀιχμάλωτος, ὅπου μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησεν ὑπὸ τὴν δουλείαν, γενόμενος θῦμα ὑπὲρ πατρίδος...».

Δὲν ὑπῆρχε περίπτωση κληρικοῦ ὁποιασδήποτε βαθμίδας ποὺ νὰ μὴ συμμετάσχει μὲ τὸν α' ἢ β' τρόπο, μὲ ὑλικὴ ἐνίσχυση ἢ ὀδηγώντας καὶ ἄλλους στὸν ἀπελευθερωτικὸ Ἄγωνα τοῦ 1821.

Ἡ εὐδὼση τῆς Ἐθνεγερσίας τοῦ 1821 εἶναι ἓνα θέμα, ποὺ ἀπασχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ κάθε ἱστορικὸ ποὺ καταπιάσθηκε ἢ καταγίνεται μὲ τὴν πορεία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ. Κι ἐκεῖνο ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὰ ἔγγραφα, τὰ ἀπομνημονεύματα, τὰ περιηγητικὰ κείμενα καὶ τὶς κάθε εἴδους γραπτὲς μαρτυρίες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶναι ὅτι οἱ παράτολμοι ἀγωνιστὲς, ποὺ ἀνέλαβαν τὸ μεγάλο ἐγχείρημα, διακρίνονταν γιὰ τὴ βαθύτατη πίστη τους, πολέμησαν στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, σ' ἐκεῖνον βάσιζαν τὶς ἐλπίδες τους καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον ἀντλοῦσαν τὴν δεδαιότητα γιὰ τὴ νίκη. Αὐτὸ δὲν ἦταν κάτι τὸ τυχαῖο. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς παραδόσεις τοῦ γένους, εἶδαμε πόσο σπουδαῖο ρόλο ἔπαιξε ἡ ἔθναρχικὴ στάση τῆς Ἐκκλησίας στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς. Ἀλλὰ καὶ οἱ στενοὶ δεσμοὶ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ μαζί της. Αὐτὴ ἦταν τὸ στήριγμα καὶ ἡ παρηγοριά τους στὶς πιὸ πικρὲς ὥρες. Ὁ ὀρθόδοξος ναὸς ἦταν τὸ μεγαλύτερο σχολεῖο τοῦ ὑπόδουλου ἔθνους. Ἡ τέχνη, ἡ μουσικὴ, τὰ

Δὲν ὑπῆρχε περίπτωση κληρικοῦ ὁποιασδήποτε βαθμίδας ποὺ νὰ μὴ συμμετάσχει μὲ τὸν α' ἢ β' τρόπο, μὲ ὑλικὴ ἐνίσχυση ἢ ὀδηγώντας καὶ ἄλλους στὸν ἀπελευθερωτικὸ Ἄγωνα τοῦ 1821.

Γράμματα, ἂν δὲν εἶχαν ἀφετηρία, διαμορφώνονταν ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς ὀρθόδοξης παράδοσης. Στὸς περιηγητὲς τῆς περιόδου κάνουν ἐντύπωση οἱ μεγάλες νηστεῖες ποὺ τηροῦν οἱ Ἕλληνες. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς σημειώνει πὼς μόλις τελειώνει ἡ μιά, ἀρχίζει ἡ ἄλλη. Βαθύτατη πίστη εἶχαν ὄχι μόνον οἱ ἀρματωλοὶ, οἱ κλέφτες, οἱ ἀπλοὶ ἀγωνιστὲς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἡγέτες τοῦ Ἱεροῦ Ἄγωνα.

Ὁ Κολοκοτρώνης

Οἱ μεγάλοι Ἀγωνιστὲς μιλοῦν κατηγορηματικὰ γιὰ τὴ δράση τῶν Κληρικῶν Ἀγωνιστῶν, ὅπως ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ὁ θρυλικὸς «Γέρος τοῦ Μοριά», ποὺ σὲ πιστοποιητικὸ ποὺ ἐξέδωσε στὶς 19 Σεπτεμβρίου 1835 γιὰ τὸν παλὰ-Κοσμᾶ Ζώρα, τὸν χαρακτήριζε «ἄξιο καὶ πιστὸ ὁπαδὸ τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ»:

«Πιστοποιητικόν:

Πιστοποιοῦμεν ἐνσυνειδήτως, ὅτι ὁ Παλὰ Κοσμᾶς Ζώρας ἀπὸ τὸ χωρίον Κούμανι τῆς Κάπελλης, ἅμα ἤρχισεν ὁ ἱερός Ἀγὼν τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς πολλῶν συγχωρίων του, τοὺς ὁποίους ἐξ ἰδίων ἐμισθοδότηι, ἔτρεξε μὲ προθυμίαν ὅπου τὸ χρέος τῆς πατρίδος ἐκάλει καὶ ὄχι μόνον αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐδειξεν εἰς τὰς μάχας μεγάλην γενναιότητα καὶ ὡς ἱερεὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους διὰ τοῦ παραδείγματός του ἐφιλοτίμησεν νὰ ἀνδραγαθήσωσι ἐκτὸς δὲ τούτων συνεισέφερε καὶ ἀδράς χρηματικὰς θυσίας ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἀναγκῶν χωρὶς νὰ λάβῃ οὐδεμίαν ἀποζημίωσιν, ἐπλήρωσεν ἀρκετὴν ποσότητα ἐράνων, καὶ ἐν γένει δειχθεὶς ἄξιος ὁπαδὸς καὶ πιστὸς τοῦ Δεσπότη καὶ ἀοιδίμου Γερμανοῦ Παλαιῶν Πατρῶν, ὑπέστη πάντα τὰ τοῦ πολέμου δυστυχήματα καὶ κακουχίας. Συναισθανόμενοι τὴν ἀδικίαν του, διότι ὡς ἱερεὺς καὶ ἀξιωματικὸς δὲν ἔλαβε τὴν παραμικρὰν ἀμοιβὴν ἀπὸ τὸ ἔθνος, τῷ ἐγχειρίζομεν τὸ παρόν, ἵνα τοῦ χρησιμεύσῃ.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 19 9δρίου 1835· Θεόδωρος Κολοκοτρώνης».

Ὁ Σιοίνης

Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἐπιβεβαιώνει στίς 23 Ὀκτωβρίου 1844 καὶ ὁ Χ. Σιοίνης ἐξαίροντας τὴ γενναιότητα καὶ τὴν ἀφοσίωση τοῦ ἴδιου κληρικοῦ στὰ στρατιωτικά του καθήκοντα:

«Ὁ Σακελλάριος Ζώρας ἱερεὺς ἐκ τῆς κοινότητος Κούμανι τοῦ δήμου Φολόης Ἐπαρχίας Ἡλείας, ὑπηρέτησεν ἀπ' ἀρχῆς τῆς Ἐπαναστάσεως στρατιωτικῶς ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν μας παρευρεθῆς εἰς τὰς μάχας Πούσι, Πατρῶν, Μεσολογγίου, Ἀθηνῶν καὶ εἰς ὅλας τῆς Ἡλείας μετὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ἰμβραήμ, καὶ εἰς ὄλον τὸ διάστημα τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος διῆγε μὲ τιμὴν καὶ εὐταξίαν ἀφοσιωμένος εἰς τὰ στρατιωτικά του καθήκοντα, τὰ ὅποια ἐξετέλει πάντοτε μὲ γενναιότητα καὶ πειθαρχίαν. Κατ' αἴτησίν του δίδεται τὸ παρὸν διὰ τὴν τοῦ χρησιμεύσει ὅθεν ἀνήκει».

Ὁ Μακρυγιάννης

Ὁ περίφημος πολέμαρχος τοῦ Ἀγῶνα Μακρυγιάννης δεβαίωσε γιὰ τὸν ἀρχιμανδριτὴ Ἰωσήφ Ταμπακόπουλο, ἠγούμενο τῆς Καισαριανῆς, πὺν ἔλαβε μέρος στὴ μάχη τοῦ Φαλήρου δείχνοντας γενναιότητα καὶ πατριωτισμὸ (διατηρήθηκε ἡ ὀρθογραφία τοῦ κειμένου):

«Φανερώνω ὅτι ὁ κύριος γιοσίφης ταμδακόπουλος ἠγούμενος τῆς σιργιανῆς (Καισαριανῆς) ἦτον εἰς τὴν ὀδηγίαν μου μὲ στρατιώτας ὅταν πρωτοπιάσαμεν τὸν φαληρέα καὶ στάθη ὡς τὸ τέλος· ἔμεινα πάντοτε εὐχαριστημένος ἀπὸ τὰ πατριωτικά του φρονήματα καὶ γενναιότητα ὀπόδιχνε στὰ δεινὰ τῆς πατρίδος καὶ καλὴ συμβουλή ὀπόκανε διὰ τὴν καλὴν τάξιν, τοὺς στρατιώτας ὀπόλοιπαν τὰ ἀναγκαῖα, καὶ ἡ πατριωτικὴ του συμβουλή διόρθωνε ὅλα τὰ δεινὰ καὶ σίχαζαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἀκολουθῶσαν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς πατρίδος· ὅσον καιρὸν ἐστάθη μαζί μου δὲν ἔλαβε τίποτα ἀπὸ μένα ὅτι δὲν ἔλαβα καὶ ἐγώ, καὶ ἐξόδευσε ἐξ ἰδίων του εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὀποῦχε μαζί του, καὶ μὲ αὐτὸν τὸν πατριωτισμὸν ἔτρεξε ἐξ ἀρχῆς μὲ στρατιώτας εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς πατρίδος καὶ μὲ τιμότητα ὀλοῦθε. Διὰ τὴν ἔμεινα πάντοτε εὐχαριστημένος, τὸν δίδω τὸ παρὸν μου κατὰ

τὴν ζήτησίν του νὰ τοῦ χρησιμεύσει ὅθεν τοῦ ἀνήκει.

1834 δεκεμβρίου 20. Ἀθῆναι

πατριώτης
μακρυγιάννης

Πιστοποιεῖται τὸ γνήσιον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ μακρυγιάνη.

Τῆ 10 Ἰανουαρίου 1835.

Οἱ Δημογέροντες τῶν Ἀθηνῶν

Ἰωάννης Βλάχος

Γεώργιος Μεταξᾶς

Μιχαὴλ Βουζίκας

ἴσον

Τῆ 17 Ἰανουαρίου 1835

Ὁ κατὰ τὴν Ἐπισκοπὴν Ἀττικῆς Ἀρχιδιάκονος Ἰ. Βυζάντιος».

Οἱ Δεληγιάννης καὶ Πλαπούτας, μεγάλοι ὀπλαρχηγοὶ

Οἱ Κανέλλος Δεληγιάννης καὶ Δ. Πλαπούτας ἔγραψαν γιὰ τὸν «μεγάλου ζήλου», πὺν ἔδειξε ὁ παπὰ-Ἰωάννης Κυριακόπουλος ἀπὸ τὰ Ριζὰ Μαντινείας:

«Πιστοποιητικόν

Πιστοποιοῦμεν οἱ ὑπογεγραμμένοι, χάριν ἐνδείξεως καὶ ἀληθείας, ὅτι ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Ριζῶν τῆς ἐπαρχίας Μαντινείας ἀποδιώσας Ἰωάννης ἱερεὺς Κυριακόπουλος, ἀπὸ τῆς ἐνάρεξως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἐπικεφαλῆς ἐγχωρίων του διαφόρων ὀπλισθεῖς ἔδραμεν ὀπου ἡ ἀνάγκη τῆς πατρίδος τὸ ἀπῆτει, συνεισφέρων πολυειδῶς εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, εἰς ὃν ἠγωνίσθη μετὰ μεγάλου ζήλου καὶ προθυμίας παρευρεθῆς εἰς διαφόρους κατὰ τῶν ἐχθρῶν μάχας ὀπου ἐξεπλήρωσε τὸ κατ' αὐτὸν μὲ περιφρόνησιν παντὸς κινδύνου μέχρι τοῦ ἔτους 1829, ὅτε ἀπεβίωσε.

Κατ' αἴτησιν τῆς οἰκογενείας του δίδεται τὸ παρὸν εἰς χεῖρας των, διὰ τὴν τοῦ χρησιμεύσει ὀπου ἀνήκει.

Ἐν Ἀθῆναις τὴν 15 Δεκεμβρίου 1847.

Κανέλλος Δεληγιάννης

Δ. Πλαπούτας».

(Ὅλα τὰ δημοσιευόμενα ἔγγραφα ἔχουν ἐκδοθεῖ ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Ἀγωνιστῶν τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης).

Ἡ συμβολὴ τῶν Μονῶν στὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821

Τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Δοσιθέου Καστόρη

Τὰ Μοναστήρια δὲν ἦσαν μόνο κέντρα παιδείας (μὲ τὸ κρυφὸ σχολεῖο), καταφυγῆς καὶ προστασίας. Δὲν ἦσαν μόνο πνευματικὲς κολυμβήθρες γιὰ τὸν συνεχεῖ ἀναβαπτισμό τοῦ Γένους στὴν παράδοσή του. Ἦσαν καὶ ἐπαναστατικὰ κέντρα. Αὐτὴ τὴ στάση τῶν Μοναστηριῶν στὸν Ἄγωνα ὁμολογεῖ καὶ προσδιορίζει ὁ Μακρυγιάννης: Σ' αὐτὰ τὰ μοναστήρια γίνονταν τὰ μυστικο-συμβούλια, συνάζονταν τὰ ὀλίγα ἀναγκαῖα τοῦ πολέμου... Δὲν ὑπῆρχε ἐξέγερση ποὺ νὰ μὴν πρωτοστατοῦσε κάποιον μοναστήρι. Οἱ Μοναχοὶ ποτὲ δὲν θεώρησαν ἀντίθετο πρὸς τὸν πνευματικὸ τους ἀγώνα, τὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἐλευθερία καὶ τὶς θυσίες τους γι' αὐτήν. Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι ἡ ἐπανάσταση στηρίχθηκε ἀπὸ

τὰ Μοναστήρια. Τὰ Μοναστήρια ἀκόμη καὶ στὴν συνολικὴ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ σύνθεση ἐκφράζουν μὲ τὸν καλύτερο ἀπὸ τρόπο τὴν ψυχὴ τοῦ μακροαῖωνος πολιτισμοῦ μας.

Ἐδῶ, κι ἂν ἀκόμη οἱ ἄνθρωποι σταματήσουν νὰ δίνουν μαρτυρία ζωῆς καὶ ἐλευθερίας «οἱ λίθοι κεκράξονται». Αὐτὲς οἱ πέτρες, αὐτὰ τὰ κτίσματα, ὅλα ξεχείλισμα ψυχῆς καὶ σεβάσματα λατρείας τῶν προγόνων μας, αὐτὴ ἡ ἐκούσια ἀσυμμετρία ποὺ δὲν ἀποτελεῖ τεχνικὴ ἀδυναμία, ἀλλὰ φανερώνει τόλμη καὶ ἐλευθερία, ὅλα διδάσκουν τὴ μεταμόρφωση τοῦ κόσμου. Ἡ φιλοσοφία τοῦ Μοναστηριοῦ, ὁ τρόπος ὀργάνωσής του, ἡ εὐχαριστιακὴ χρῆση τοῦ ὑλικοῦ διδάσκουν μὲ τρόπο ἄρρητο καὶ μυστικὸ τὴν ἐλευθερία.

Αὐτὴ ἡ πραγματικότητα ἀποτελεῖ τὴν πνευματικὴ πηγὴ καὶ ρίζα αὐτοῦ τοῦ τόπου, αὐτοῦ τοῦ λαοῦ. Πῶς νὰ ὑποταχθεῖ στὴν τυραννία ἑνὸς λαοῦ μπολιασμένος μὲ τέτοιο ἦθος καὶ τέτοιο φρόνημα; Ἄκουγε ὁ ραγιαῖς στὴν ἐκκλησία νὰ ψέλνουν τὸ Μεγαλοβδόμαδο «οὐ κληρὸς γὰρ ἡμῶν τυραννίς, δυναστῶν δὲ γνώμη αὐθαίρετος» καὶ ξεκινοῦσε τὸν ἀγώνα. Πῶς νὰ καταστήσει ἐθελόδουλος καὶ εὐτελεῖς ἀνδράποδο, ὅταν ἡ βαθιὰ, μὲ φυσικὸ καὶ ἀβίαστο τρόπο μεταδιδόμενη ἐπίγνωση

τῆς πολιτιστικῆς του συνέχειας τὸν προκαλοῦσε σὲ ἀντίσταση;

Ἡ υπαρξιακὴ ἐλευθερία, θεμέλιο καὶ κρηπίδα τοῦ Ἑλληνορθοδόξου πολιτισμοῦ τῆς Οἰκουμενικῆς Ρωμοσύνης, στάθηκε τὸ ἐπαναστατικὸ μπόλιασμα ποὺ δὲν ἐπέτρεψε νὰ νοσήσει ὁ λαὸς μας ἀπὸ τὴν μακροχρόνια σκλαβιά. Αὐτὴ ἡ ἐλευθερία ἀπετέλεσε καὶ ἀποτελεῖ τὴ βάση κάθε μορφῆς ἐλευθερίας, ἄρα καὶ τῆς ἐθνικῆς.

Αὐτὲς οἱ πνευματικὲς προϋποθέσεις τῶν ἡρώων τοῦ '21, τὸ ὑψηλὸ φρόνημα καὶ ἡ αἴσθησις τοῦ «χρέους» ποὺ τοὺς χαρακτηρίζε, ἀποτυπωμένη στὰ ἡρωϊκὰ δημοτικὰ τραγούδια, στὴν ποίηση τῶν ἐθνικῶν ποιητῶν Σολωμοῦ καὶ Κάλβου, στὰ ἀπομνημονεύματα τῶν ἀγωνιστῶν καὶ ἰδίως τοῦ Μακρυγιάννη, στὶς διακηρύξεις καὶ τὰ Συντάγματα τῶν Ἐθνοσυνελεύσεων, μᾶς ὑποχρεώνουν νὰ ξαναδοῦμε τὴν ἱστορία μας. Ἔτσι θὰ ἀποτινάξου-

με τὰ δεσμὰ ποὺ ἐχάλκευσε τὸ πνεῦμα μας ὁ πολιτιστικὸς ἰμπεριαλισμὸς καὶ μέσα ἀπὸ τὸ πλοῦτο τοῦ Ἑλληνορθοδόξου πολιτισμοῦ θὰ ξαναβροῦμε τὶς πνευματικὲς μας καταβολὲς καὶ ρίζες, δηλαδὴ τὴν ταυτότητά μας ποὺ εἶναι τὸ ἀληθινὸ πρόσωπο καὶ ἡ προϋπόθεση τοῦ ζωντανοῦ '21.

Σ' αὐτὴ τὴ γωνιά πάντα ἐλπίζομε ὅτι ζεῖ ἓνας λαὸς ἀποφασισμένος νὰ μὴν τουρκεῖται καὶ νὰ μὴ φραγκέψει. Ἐνας λαὸς ποὺ δὲν εἶναι ἄθροισμα ἀποξενωμένων ἀτόμων, οὔτε μᾶζα ἀπὸ ἄβουλα νοῦμερα, ἀλλὰ κοινωνία προσώπων μὲ αἴσθησις εὐθύνης καὶ ἐλευθερίας.

Στὴν Ἑλλάδα δὲν μπορεῖ νὰ κατοικοῦν ἐθελόδουλοι, ἀλλὰ ἄνθρωποι ποὺ γνωρίζουν ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ πολίτη τελειώνει ἢ μὲ τὴν ἐλευθερία ἢ γιὰ τὴν ἐλευθερία.

Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας. Στῶμεν καλῶς!

Οἱ Νεομάρτυρες

Οἱ Νεομάρτυρες ξαναζωντάνεψαν τὴν ἀρχαία χριστιανικὴ παράδοση τοῦ μαρτυρίου. Ἡ ὁμολογία τους ἀποσκοποῦσε στὴν ἔμπρακτὴ ἀπόρριψη τοῦ κατακτητῆ καὶ τὴν ἄμεση ἐπιβεβαίωση τῆς ὑπεροχῆς τῆς δικῆς τους πίστεως, ποὺ περιέκλειε συνάμα καὶ τὸν ἐθνισμό τους. Οἱ Νεομάρτυρες ἐνσαρκώνουν μάλιστα πληρέστερα ἀπὸ τοὺς Ἐθνομάρτυρες τὴν ἑλληνορθόδοξη παράδοση, διότι διακρίνονται ὄχι μόνο γιὰ ἡρωισμό, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀγιότητα-πνευματικότητα, ποὺ ἀποδεικνυόταν μὲ τὰ θαύματα ποὺ συνόδευαν τὸ μαρτύριό τους. Κίνητρό τους δὲν ἦταν τὸ μῖσος ἐναντίον τῶν κατακτητῶν, ἀλλὰ ἡ ἀγάπη γιὰ τὸν Χριστὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἀκόμη καὶ τοὺς διώκτες τους.

Σὲ τελευταία, ὅμως, ἀνάλυση οἱ στρατιῆς τῶν Νεομαρτύρων ἀποδεικνύουν τὴ συμμετοχὴ καὶ τοῦ ράσου στὴν ἀντίσταση, ὅπως καὶ τὴν ἐνότητα τοῦ Γένους ἐναντίον τοῦ τυράννου. Οἱ Νεομάρτυρες προετοιμάζονταν γιὰ τὴν ὁμολογία τους ἀπὸ τοὺς Πνευματικούς-Γέροντες (ἀνάμεσά τους καὶ Ἐπίσκοποι). Οἱ βίοι καὶ τὰ μαρτύρια τῶν Νεομαρτύρων κυκλοφοροῦσαν καὶ διαβάζονταν, εἴτε μεμονωμένα ἀπὸ τοὺς πιστούς, εἴτε στὶς μνήμες τους ὡς συναξάρια. Καὶ μόνο ἡ καθιέρωση τῆς τιμῆς τῆς μνήμης τῶν Νεομαρτύρων, ἀμέσως μετὰ τὴ θυσία τους, βεβαιώνει τὴ, σιωπηρὴ ἔστω (γιὰ εὐνόητους λόγους), κατάφαση ἀπὸ μέρους τοῦ Ἐθνάρχικοῦ Κέντρου (τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου) τῆς θυσίας τους καὶ ἀναγνώριση τῆς σημασίας τῆς γιὰ τὴ συνέχεια τοῦ Γένους.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ
 ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2000
 ΑΡΙΘΜΟΣ 1152

Ο Πανορθόδοξος εορτασμός του Ίωβηλαίου 2000
Η Οικουμενικότητα της Ορθόδοξης
ως βιωμένη πραγματικότητα
ΑΝΕΚΕΡΤΗΡΑΚΤΑ ΣΤΕΦΑΝΑ ΕΠΙΣΤΑΤΑ ΒΙΒΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΝΟΡΘΟΔΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ

Ελλάδα και Απαιρία
στη Δημοτική

Μετανάστευση, Εργασιοποίηση
Κοινωνικά Αποκλεισμός

Πατριό και Πατριάρχης
στην ΟΑΕΔ στην Αθήνα

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

Πανορθόδοξος εορτασμός του Ίωβηλαίου

Ο Ίωβηλαίος του 2000, ο οποίος πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, ήταν ο μεγαλύτερος εορτασμός της Ορθόδοξης Εκκλησίας, με την παρουσία των Πατριάρχων και Αρχιεπισκόπων των Ορθόδοξων Εκκλησιών.

ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΠΑΤΕΡ ΚΑΡΔΙΑΚΟ
ΣΤΟΝ ΚΑΘΙΣΤΟΝ ΤΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ

Από το Κέντρο

Από το Κέντρο

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ

Κάθε μήνα με 16 σελίδες
 στον έντυπο χῶρο και στον κυβερνοχῶρο

ΔΕΛΤΙΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΟΥ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

ΠΟΛΗ: Τ.Κ.:

ΤΗΛΕΦΩΝΟ: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

Αποστέilate τὸ Δελτίο στὴν διεύθυνση: Κλάδος Ἐκδόσεων Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.,
 Γιά τὴν Ἐφημερίδα Η ΑΛΗΘΕΙΑ, Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα

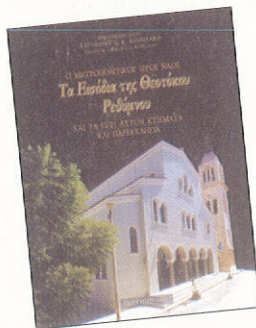
- Ἐτήσιες Συνδρομές:** Ἐσωτερικοῦ Ἰδιοτῶν: Δρχ. 6.000. Ἱερῶν Ναῶν καὶ Μονῶν: Δρχ. 8.000.
 Ἱερῶν Μητροπόλεων: Δρχ. 8.000. Ἐξωτερικοῦ: Εὐρώπη, Ἀφρική, Ἑγγύς Ἀνατολή,
 Ἄπὸ Ἀνατολή, Αὐστραλία \$ 60 (Κύπρου: \$ 30 ΗΠΑ).

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς ἑσωτερικοῦ νὰ ἀποστέλλουν τὶς συνδρομὲς τους με ταχυδρομική ἐπιταγή.

Βιβλιοπαρουσίαση

**Πρωτοπρεσβυτέρου Χαράλαμ-
μου Κ. Καμηλάκη, 'Ο μητροπο-
λιτικός ιερός ναός τὰ Εισόδια τῆς
Θεοτόκου Ρεθύμνου καὶ τὰ περὶ
αὐτὸν κτίσματα καὶ παρεκκλήσια
(σελ. 512, σχῆμα 14x21).**

Προλογίζεται ἀπὸ τὸν Οἰκου-
μενικὸ Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολο-
μαῖο, τὸν Σεβασμιώτατο Μητρο-
πολίτη Ρεθύμνης καὶ Αἰλουποτάμου κ. Ἄνθιμον καὶ τὸν
Ὁμότιμο Καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Νικό-
λαο Β. Δρανδάκη.

Ἀναφέρεται στὴ διαχρονικὴ παρουσία τοῦ Κα-
θεδρικοῦ Ναοῦ τοῦ Ρεθύμνου, στὶς οἰκοδομικὲς φάσεις
ναοδομίας του, στὴ λατρευτικὴ καὶ κοινωνικὴ παρου-
σία του, στὴν ἀγιογράφηση, ἱερογραφία, διακόσμηση,
κατεδάφιση παλαιῶν κτιομάτων του, στοὺς Ἄρχιερεῖς
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρεθύμνης, στοὺς ἱερεῖς, διακό-
νους, ψάλτες, κατηχητές (-τριες), στὰ Ἐκκλησιαστικὰ
Συμβούλια καὶ στοὺς νεωκόρους (-ισσες) τοῦ ναοῦ, τὸ
κωδωνοστάσιο τῆς πόλεως καὶ στὰ σχολεῖα τῆς πόλεως
κατὰ τὸν 19ο καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνα.

Περιγράφεται ὁ ἱερός ναός τῆς πολιούχου ἁγίας
Βαρβάρας, ὁ ἱερός ναός τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, παρεκ-
κληρίου τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ, ὁ ἐρειπωμένος ναός τῶν
ἁγίων Δώδεκα Ἀποστόλων καὶ ὁ πρῶτος ναός τῶν ἁ-
γίων Τεσσαρῶν Νεομαρτύρων τῆς πόλεως τοῦ Ρεθύμνου.

**Πρωτοπρεσβυτέρου Ἀθ. Μ. Ἀθα-
νασίου Δ. Κατζίγκα, Ἀκολουθία τῆς
ἱερᾶς προθέσεως ἢ προσκομιδῆς, Ἐ-
κδόσεις «Μογδονία», Καλοχώριον
1999, σελ. 166.**

Ἡ ἀκολουθία τῆς Προθέσεως ἢ
Προσκομιδῆς, λόγῳ τῆς ἰδιομορ-
φίας της καὶ τῆς ἄμεσης σύνδεσής
της μὲ τὴ Θεία Λειτουργία, δὲν
κυκλοφορεῖ σὲ αὐτοτελεῖς ἐκδό-
σεις καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶναι γνωστὴ στὸ φιλακόλου-
θο κοινὸ ὡς πρὸς τὴ δομὴ, τὴ διάρθρωση καὶ τοὺς συμ-
βολισμοὺς τῶν τελουμένων κατ' αὐτήν. Τὸ γεγονός μάλι-
στα ὅτι σ' αὐτήν δὲν συμμετέχει καθόλου ὁ λαός, παρὰ

μόνο ὁ Ἱερέας καὶ ὁ Διάκονος, ἐφόσον ὑπάρχει, τὴν
καθιστᾷ ἀκόμη πλεὺς ἀγνωστὴ στοὺς πιστοὺς τῆς
Ἐκκλησίας.

Τὸ κενὸ αὐτὸ ἔρχεται νὰ καλύψει κατὰ τὸν καλύ-
τερο τρόπο ἢ παρῶσα ἔκδοση, ποὺ εἶναι καρπὸς τῶν
ποιμαντικῶν καὶ λειτουργικῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ Πρω-
τοπρεσβυτέρου π. Ἀθανασίου Δ. Κατζίγκα, Θεολόγου
καὶ Ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου
Ἐπανομῆς Θεσσαλονίκης.

Ἡ ὅλη προσπάθεια τοῦ π. Ἀθανασίου, πέρα ἀπὸ
τοὺς πρακτικοὺς σκοποὺς ποὺ θὰ ἐξυπηρετήσῃ, θὰ
συμβάλῃ, πιστεύουμε, καὶ στὴν λειτουργικὴ ἀγωγή τοῦ
λαοῦ μας, στὴν «ἐκτιπώτερον» δηλαδή μετοχὴ καὶ
κατανόηση τοῦ πλοῦτου τῆς «ἐν πνεύματι καὶ ἀλη-
θείᾳ» λατρείας τοῦ Θεοῦ.

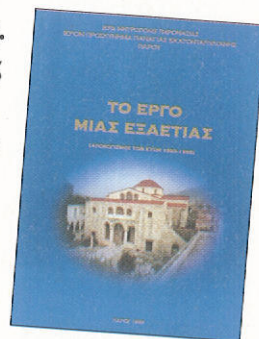
**Ἱερὰ Μητρόπολις Παροναξίας,
Τὸ ἔργο μᾶς ἐξαετίας, Πάρος
1999, σελ. 40.**

Οἱ ἀπολογισμοὶ κάθε εἴδους
ποὺ κατὰ καιροὺς δημοσιεύουν οἱ
Ἱερᾶς Μητροπόλεις δὲν γίνονται
χάριν ἐντυπωσιασμοῦ οὔτε ἐπίδει-
ξης. Ἀλλὰ ἀποτελοῦν ἐκτέλεση
χρέους ἐπικοινωνίας καὶ πνευμα-
τικῆς ἐνημέρωσης γὰρ τὸ τεράστιο ἔργο ποὺ συντε-
λεῖται καθημερινὰ στὶς ἐλλαδικῆς Ἐπισκοπές.

Ἔτσι καὶ ἡ Ἱ. Μητρόπολις Παροναξίας μὲ ἓνα
κομψό, πολυχρῶμο καὶ εἰκονογραφημένο διβλίο μᾶς
πληροφορεῖ γὰρ τὸ πόσο πνευματικά, κοινωνικά, λα-
τρευτικά, καλλιτεχνικά, ἐκδοτικά καὶ φιλανθρωπικά
ἔργα πραγματοποιήσῃ τὸ Ἱερὸ Προσκύνημα Παναγίας
Ἐκατονταπυλιανῆς Πάρου στὴν ἐξαετία ποὺ διέρρησε.
Καὶ πόσο δημιουργικὰ κύλισε ὁ χρόνος γὰρ τοὺς χρι-
στιανοὺς ποὺ θέλησαν νὰ ὠφεληθοῦν ἀπὸ τὶς δωρεές καὶ
τὶς προσφορὲς τοῦ Παγχριστιανικοῦ αὐτοῦ Ἰδρύματος.

Πραγματικά, τὸ Ἱερὸ αὐτὸ Προσκύνημα εἶναι φά-
ρος τηλαυγῆς μέσα στὸ Αἰγαῖο καὶ σ' ὁλόκληρο τὸ χρι-
στιανικὸ κόσμο. Ἀκτινοβολεῖ αἰῶνες τώρα τὸ ὀρθόδο-
ξο, βυζαντινὸ μεγαλεῖο προσελκύνοντας τὶς ψυχὲς στὸ
μυστήριό τῆς Πίστεως, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς σωτηρίας.

Δημήτρης Φερούσης

Ἡ ἀγάπη σὴν πράξη

Μὲ χαρὰ διαβάσαμε τὴν ἔκφραση εὐχαριστιῶν-εὐαρεσκείας τοῦ Μουφτῆ τῆς Ξάνθης πρὸς ἕναν ἀπλὸ λευίτη τοῦ Κυρίου, τὸν ἐφημέριο Δρυάδος Παλαιοχωρίου τῆς Μητροπόλεως Ἐλευθερουπόλεως π. Δημήτριο Κούτσιο. Ὁ σεβαστὸς κληρικὸς «ἔδειξε» τὴν Ἁγία Γραφή καὶ ἀπέδειξε σὴν πράξη τὶς Κυριακὲς προτροπὲς καὶ τὶς Παύλειες ρήσεις γιὰ τὴν ἀγάπη ποὺ πρέπει ν' ἀπευθύνουμε πρὸς ὅλους ἀνεξαιρέτως -δίχως, φυσικά, νὰ περιμένουμε ἀνταπόκριση- γιὰ τὴν ἰσοτιμία ὄλων τῶν ἀνθρώπων...

Τὸ κείμενο ποὺ ὑπογράφει ὁ Μουφτῆς ἔχει ὡς ἐξῆς:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΜΟΥΦΤΕΙΑ ΞΑΝΘΗΣ

Ἀριθμὸς Πρωτοκόλλου: 6/99

Πρὸς: Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ἐλευθερουπόλεως κ.κ. Εὐδόκιμο

Διὰ τῆς παρουσίας, ἐπιθυμοῦμε νὰ ἐκφράσουμε τὶς θερμὲς μας εὐχαριστίες καὶ τὰ εἰλικρινῆ μας συγχαρητήρια γιὰ τὸν Ἱερέα, πατέρα Δημήτριον Κούτσιο τῆς Ἐνορίας Δρυάδος Μητροπόλεως Ἐλευθερουπόλεως, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν πρωτοβουλία καὶ τὴν ἐνλογία τοῦ ἐπιχωρίου προϊσταμένου τοῦ Μητροπολίτου κ.κ. Εὐδοκίμου νὰ συγκεντρώσει 170 σάκους ἱματισμοῦ καὶ εἶδη ὑποδήσεως, καθὼς καὶ 40 δέματα μὲ τρόφιμα καὶ φάρμακα, τὰ ὁποῖα μὲ τὴν ἐπικουρία τῶν κ. Κωνσταντίνου Τσιπουρόπουλου ἰδιοκτῆτου τετραξονικοῦ φορτηγοῦ αὐτοκινήτου καὶ τοῦ κ. Κωνσταντίνου Ναΐδου, τὰ προώθησαν μέσῳ ἡμῶν εἰς Ντουϊστζε τῆς Τουρκίας, περιοχὴ πληγείσα τὴν 12-11-1999 ἀπὸ ἰσχυροὺς καὶ καταστροφικοὺς σεισμοὺς καὶ ὁ πληθυσμὸς περιῆλθε σὲ δυσχερῆ θέση μὲ ἀνάλογες ἀνάγκες.

Ὀφείλουμε νὰ ἐξάρουμε τὴν πράξη τῶν ἀνωτέρω προσώπων, γιὰ τὴν προσφορά, ἢ ὁποῖα ὑποδηλώνει αἰσθήματα φιλανθρωπίας καὶ ἀλληλεγγύης πρὸς τὸν γειτονικὸ

λαὸ τῆς Τουρκίας, ὑπεράνω ἄλλων σκοπιμοτήτων καὶ ὑπολογισμῶν πολιτικῶν ἀπόψεων.

Τὸ αἶσθημα τῆς θέλησης τοῦ ἐνὸς Θεοῦ καὶ δημιουργοῦ τοῦ Σύμπαντος καὶ Κριτοῦ τῶν ἔργων τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐπικρατεῖ πάντοτε καὶ ὡς καθοδηγεῖ τὰς πράξεις τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς ποθητῆς εἰρήνης εἰς τὸν κόσμον.

Ξάνθη 12-1-2000

Μὲ κάθε τιμῆ

Ὁ Μουφτῆς Ξάνθης

Μεμὲτ Ἐμὴν Σινίκογλου

«Ἀναστὰς πορεύσομαι!...»

Κείμενο ἀριστουργηματικὸ. Συγκλονίζει μὲ τὴ δύναμη καὶ τὸ μεγαλεῖο του. Δρᾶμα σὲ δύο πράξεις ποὺ ἔγραψαν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου! Ἡ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου. Βάθος καὶ μῆκος καὶ ὕψος καὶ πλάτος καὶ πλοῦτος τῆς θείας ἀγάπης! Κορυφώνεται στὴ σκηνὴ τῆς συναντήσεως. Μιὰ ἀπόφαση ἡρωϊκῆ: «Ἀναστὰς πορεύσομαι!...» καὶ μιὰ φράση συντριβῆς: «Πάτερ ἡμαρτον...». Τὸν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς στὸν Πατέρα δείχνει στὸν ἄσωτο ἢ εὐλογημένη μετάνοια. Καρδιὰ τῆς Κ. Διαθήκης ἢ παραβολὴ αὐτῆ. Καρδιὰ τῆς παραβολῆς ἢ λέξη Πατῆρ. «Ὁ Θεὸς Πατῆρ. Ἰδοὺ ἢ ὅλη θεολογία τοῦ Ἰησοῦ» (Ρενάν).

Τὸ δρᾶμα αὐτὸ σὰν κείμενο -ὡς μᾶς ἐπιτραπεῖ ἡ ἔκφραση «σενάριο»- ξετυλίγεται σὴν καρδιὰ πολλῶν ἐξ ἡμῶν... Ἄς σκύψουμε πάνω του ὄχι σὰν ἀπλοὶ θεατές, ἀλλὰ μὲ ρόλο ἐνεργὸ ποὺ τόσο ἄλλωστε μᾶς ταιριάζει...

Ὁ Χριστὸς μᾶς προσφέρει ζωντανὸ σύστημα ζωῆς, ραντισμένο μὲ τὸ Αἷμα Του.

Ἀκολουθήσαμε τὸν ἄσωτο στὸν δρόμο τῆς ἀποστασίας. Ἄς τὸν ἀκολουθήσουμε ἀποφασιστικὰ καὶ στὸν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς.

ᾠ! Ποία ὥρα τότε...

Στὸ θέατρο τοῦ πρόσκαιρου κόσμου, πολλοὶ ὑποκρίνονται. Κάποτε βέβαια πέφτει ἢ αὐλαία τοῦ θανάτου καὶ ὁ καθένας ἐτοι-

μάζεται για την πραγματικότητα της Κρίσεως. Με την ήθικη του γυμνότητα, δίχως τη μάσκα της απάτης.

Αποκαλυπτικότητα ο άπόλογος Του Χριστού στην περικοπή της Μελλούσης Κρίσεως. Πεντακάθαρη ή τελευταία πράξη του ανθρώπινου δράματος. Πολλοί νόμισαν ότι με το να σταυρώσουν τον Χριστό έκλεισαν άπαξ δια παντός κάθε «λογαριασμό» μαζί Του. Κι όμως! Η ανθρωπότητα –άπο καταβολής μέχρι της συντέλειας– θα κριθεί. Όχι βέβαια κεκλεισμένων των θυρών! «Θά επέλθει έτσι του μεγάλου δράματος ή λύση και ή κάθαρση» συλλογίζεται ο Ζολά. Ω, ποία ώρα τότε...

Αν δέν γνωρίσουμε εδώ και δέν δεχθοῦμε Τόν Θεό ως Σωτήρα, θά Τόν αντιμετώπισουμε στον ούρανό ως αύστηρό Κριτή. Είναι ζήτημα επιλογής...

Η διάσταση του βάθους

Η Όρθοδοξία «σεβασμία, πότιος μήτηρ και τηθινός» είναι μια δύναμη ή μάλ-

λον ή συνισταμένη των δυνάμεων. Ό συντομότερος δρόμος προς τόν Θεό. Είναι ή Εκκλησία της θυσίας ή μαρτυρική, ή κατάφορη από θριάμβους.

Τούτες τις έτσι κι άλλως φτωχικές σκέψεις επικαίρως αναφέρουμε, γνωρίζοντας καλά ότι –έκτος των θεοπνεύστων Πατέρων– δύσκολα θά υπάρξει γλώσσα να τονίσει επάξιο της Όρθοδοξίας εγκώμιο και να συνθέσει μεγαλειώδη αντίξιά της ωδή. Χρειάζεται κάλαμος γραμματέως όξυγράφου για να εξάρει το «αμήχανον κάλλος» της. Έμεις θ' άρκεστοῦμε να υποκλιθοῦμε στο ασύλληπτο μεγαλείο της. Το ρυθμό της αιωνιότητος ζητάμε να συλλάβουμε, πλησιάζοντάς τη. Στους κόλπους της συμπυκνωμένα διώματα γενεών μās μυσταγωγούν στο άληθινό νόημα της ζωής. Έχουμε μπροστά μας μια νέα διάσταση, τη διάσταση του βάθους, τόσο άπαραίτητη για την άβαθη και άνήσυχη εποχή μας († Χρυσόστομος Γαλούρης, Μητροπολίτης Χίου).

ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΑ

Είναι γνωστό, ότι ή μισθοδοσία του Έρου Κλήρου δέν καταβάλλεται υπό της Πολιτείας χαριστικά, αλλά αποτελεί συμβατική υποχρέωση αυτής έναντι:

- της άπαλλοτριωθείσης εκκλησιαστικής μοναστηριακής περιουσίας
- της καταβαλλομένης εισφοράς στο Έλληνικό Δημόσιο του 35% από τα ακαθάριστα έσοδα των Ένοριακών Έρωών ναών
- του εισπραττομένου ποσοστού των 2/3 από τα ένοίκια του Τ.Α.Κ.Ε.
- των κρατήσεων από τους μισθούς των Έφημερίων 6,67% για τόν Κλάδο Συντάξεων, 2,55% για τόν Κλάδο Περιθάλψεως και 4% για τόν έφάπαξ
- της επιβληθείσης φορολογίας των εισοδημάτων από εκμισθώσεις των ακινήτων των Ν.Π.Δ.Δ. της Εκκλησίας και των δωρεών.

Κατόπιν έπιμόνων ενεργειών του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου και της Έρεας Συνόδου άπεφασίσθη δικαίως, υπό της Πολιτείας, ή χορήγηση, από 1.1.2000, του έπίδοματος Αποκλειστικού Είδικου Λειτουργήματος (έπίδομα παραγωγικότητος) στους Κληρικούς μας. Η παροχή αυτή άφρει μια δυσμενή διάκριση σε βάρος του Έφημεριακού Κλήρου, που καθημερινά άγωνίζεται για τόν Λαό και την Πατρίδα μας και άσφαλώς είναι ένα πολύ σημαντικό βήμα στην έπίλυση διαφόρων θεμάτων και στην θετική αντιμετώπιση χρονιζόντων αίτημάτων που άπασχολούν τους Κληρικούς μας.

Μακαριώτατε, για την συνεχή μέριμνά Σας υπέρ του Έφημεριακού Κλήρου και την πατρική συναντιληψή Σας εύγνωμόνως εύχαριστοῦμε!

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ

στιγμιότυπα

Κατά την παράδοση των λυόμενων οικίσκων στους σεισμοπαθείς του Μενιδίου (18.2.2000).

1 Από την τελετή Διαβεβαίωσης του νέου Αρχιγραμματέως της Ίερας Συνόδου Αρχιμανδρίτου κ. Θεολόγου Άποστολίδη (15.1.2000).

2 Με τον Έξοχώτατο Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνο Στεφανόπουλο στο Κυκλαδικό Μουσείο, κατά την τελετή έγκαιρίων της έκθεσης αρχαίων εύρημάτων από τις ανασκαφές του Μετρού (29.2.2000).

3 Επίσκεψη Μαθητών Λυκείου της Σπάρτης στην Ίερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών (3.3.2000).

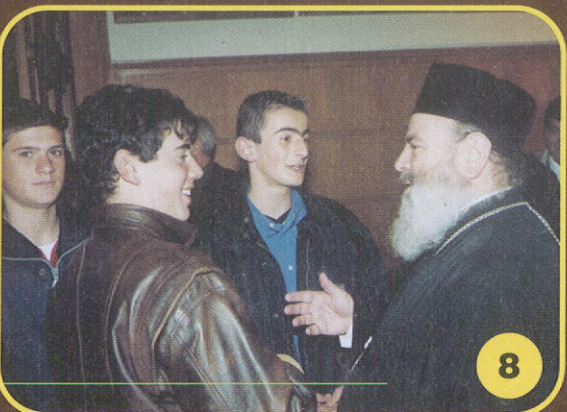
4 Με τους μαθητές του Γαλατίου (28.2.2000).

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ

στιγμιότυπα

Φωτογραφίες: Χρ. Μπόνη

Ίδρυμα Χρονιάς Πασχόντων Η ΠΛΑΤΥΤΕΡΑ, Τεράς Μητροπόλεως Κερκύρας.

Άπο τὸ Συνέδριο Τεροκηρύκων (17.2.2000).

5 Από τὰ Ἐγκαίνα τῆς Ἐκθέσεως «Ἱεροτελεστία καί πίστη», στό Βυζαντινὸ Μουσεῖο Ἀθηνῶν (1.3.2000).

6 Στὰ Ἐγκαίνα τοῦ Ἰνστιτούτου Ἀσφαλιστικῶν Σπουδῶν (23.2.2000).

7 Στὰ Ἐγκαίνα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τοῦ Ἱ. Ν. Ἀναλήψεως Βοιλησιῶν (27.2.2000).

8 Μὲ μαθητὲς ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ἀνδρέα Κυνουρίας (28.2.2000).

PORT
PAVE
HELLAS

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΛΑΔΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.
Ι. ΓΕΝΗΛΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑ - GREECE
ΤΗΛ. - FAX: 7218308, ΤΗΛ. ΔΙΕΚΠ.: 7251149